SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia tineretului

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

Anul VIII
Nr. 51 (378)
12 pagini — 3 lei
Sîmbătă
24 decembrie
1988

Patria înfloritoare

Se încheie, iată, un nou an pentru noi și pentru țară. Un an de victorii, un an al izbînzilor înălțătoare, un timp românesc rodnic și luminos în care munca și creația ardentă au sporit strălucirea marilor noastre ctitorii. Strîns uniți în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, comuniștii, toți oamenii muncii, toți fiii acestui pămînt și-au închinat clipele lor înalte, de gînd și faptă vibrantă, înfăptuirii, pe mai departe, a marilor noastre programe de muncă și viață, de edificare a socialismului și comunismului.

Patria noastră socialistă a mai crescut cu un an. Istoria sa a continuat bogat și demn în cea mai glorioasă pagină a ei, pagină de aur — Epoca Nicolae Ceaușescu.

Am urmat și în 1988, sub conducerea partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mărețul nostru program de gîndire și acțiune, de muncă și viață început la Congresul al IX-lea al partidului. Uriașele transformări revoluționare din viața României socialiste și-au găsit și în acest an o nouă și exemplară treaptă pe eroicul drum spre înalt, spre mărețele împliniri ale Epocii Nicolae Ceaușescu.

România socialistă 1988 — un an și un destin exemplar în istorie. Vom sărbători la finele acestui an bogat, a acestui an dens, 41 de ani de Republică. Fapta istorică începută acum 41 de ani — proclamarea Republicii — capătă în acest an sensuri de excepție prin impresionantul bilanț de realizări, de împliniri strălucite ale întregului popor sub conducerea partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Participarea poporului la întreaga viață a patriei a devenit în anii Epocii Nicolae Ceaușescu o teză fundamentală a politicii și practicii noastre revoluționare, temei angajant și mobilizator pentru dăruire și elan revoluționar. Republica în cel de-al 41-lea an al său se prezintă la ceas de bilanț, la ceas de sărbătoare, ca sumă a muncii și împlinirilor noastre, ca elocventă expresie a angajării noastre pentru traducerea în viață a documentelor partidului nostru, a orientărilor și in-

„SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC"

(Continuare în pag a II-a)

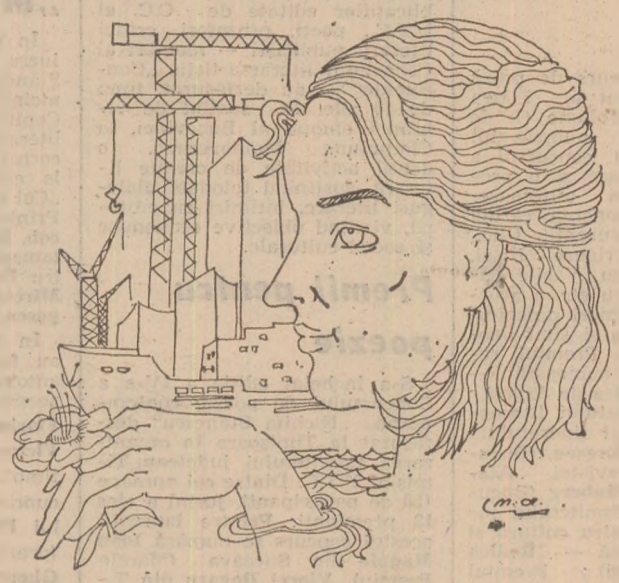

Republica

Slavă Republicii
arbore adiind
floare de aur

înfăptuire de imn
rotund de zare

spațiul acesta miraculos
rotindu-se
prin fiecare.

Patrie —
dimineață în decembrie
plină de înălțimi

esență visătoare
dulce vers
chip de dor.

Slavă Republicii !
Nemuritoare.

IOAN VERGU DUMITRESCU

Poezia marilor împliniri

Literatura română de astăzi își află generoasă și profundă sursă de inspirație deopotrivă în bogata tradiție a culturii naționale și în luminoasa epocă prezentă, epocă de grandioase împliniri ale socialismului.

În spiritul generos și mobilizator al ideilor de excepțională însemnătate cuprinse în Expunerea din 28 noiembrie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, poeții, prozatorii, dramaturgii, toți creatorii de valori ale noii spiritualități românești, se implică plenar, făcînd dovada unei complexe și vibrante conștiințe revoluționare, a unei sensibilități artistice ce își trage seva din înaltele principii ale umanismului socialist, în tumultuoasa realitate a patriei.

Scriitorul, mai ales scriitorul tînăr, se racordează în mod programatic la mirifica tensiune creatoare a acestui timp al muncii pentru țară.

Artistul român s-a raportat întotdeauna la viața socială a vremii sale, la evoluția istorică și culturală a poporului său. El a avut harul de a percepe realitatea într-o manieră complexă, de a o transfigura artistic, conferindu-i nu numai valoare estetică, ci și o accentuată valoare etică.

Astăzi, imperativul de a te raporta la trepidanta realitate românească — imperativ susținut în trecut și cu raportare la acel trecut de către „Dacia literară", valorificat și dezvoltat ulterior — este, putem spune din adîncul conștiinței noastre scriitoricești, de o importanță majoră. Mai mult ca oricînd, scriitorul român trebuie să înțeleagă mersul înainte al societății sale, să recepteze mecanismul ei evolutiv. Mai mult ca oricînd, el trebuie să se simtă pătruns de suflul nou, de dorința modernizării, a inovației. Și aceasta mai ales pentru că evoluția societății și dezvoltarea literaturii se află într-o legătură strînsă și permanentă.

Poporul nostru, optimist dintotdeauna, își manifestă plenar trăirile și în artă. Sensibilitatea, modul său de a fi, de a vedea lumea, talentul, emoția în fața frumosului s-au contopit în cristalul unei poezii a cărei fibră morală o constituie încrederea în viață, în capacitatea omului de a construi durabil în spațiul ideii și al faptei.

Niciodată ca astăzi, scriitorul român nu a mărturisit în pagina de carte cu atîta pasiune despre timpul său, mereu căutînd și mereu privind dinspre un prezent bogat în izbînzi către un înaripat timp viitor.

IONUȚ CÎRJAN

„Dosarul" fotografiilor lui Eminescu (I)

Așa cum un fluviu impetuos își urmește în permanență privitorii, prin dezvăluirea de noi și noi frumuseți, ivite din îmbrățișarea undelor sale subțiri și repezi, bogate sau molcom-șovăitoare, cu peisajul abrupt al munților răcoroși ori cu acela al cîmpiilor luminoase, de la izvoarele fragile și pînă la revărsarea bogată în oglinzile fără sfîrșit ale mării, „chipul" lui Mihai Eminescu, metamorfozat în imagine fotografică, a „vrăjit", încă din timpul vieții sale și pînă în zilele noastre, contemporanii poetului, cercetătorii pasionați și, deopotrivă, cititorii.

Responsabilitatea față de Eminescu

Ce anume determină această „nevoie" permanentă de raportare la icoana chipului eminescian, această „sete" (așa cum se va vedea în cuprinsul studiului de față) aproape incredibilă de a căuta noi și noi mărturii documentare (uneori întrecîndu-se limitele onestității sau ale rigorii științifice), exprimate în fotografie, privitoare la Eminescu ?

Un răspuns simplu, logic, de mult cunoscut, este următorul. valoarea extraordinară a operei sale, poeziile lui Eminescu fiind „Cartea Cărților noastre de căpătîi, (...) Cîntarea Cîntărilor noastre" (Șerban Cioculescu) ori, în egală măsură, consecință firească a acestei evidențe, valoarea umană de excepție a creatorului genial care a născut această operă, afirmîndu-se, fără echivoc, că poetul „este eroul culturii noastre moderne" (Garabet Ibrăileanu).

Vom proceda, începînd din acest număr al revistei, la prezentarea „dosarului" (pe care ne-am străduit să-l aducem, pe cît posibil, în forma sa completă, fără erori și fără lacune importante) portretelor marelui poet, dosar pe care l-am alcătuit în două cuprinzătoare secvențe : **A. „Falsele piste" către noi portrete eminesciene și B. Fotografiile autentice.**

În pagina a IX-a publicăm o primă parte dintr-o amplă cercetare istorico-literară privind autenticitatea fotografiilor lui Mihai Eminescu.

DIN CUPRINS

Pagina 2

- ACTUALITATEA PENTRU TINERET
  — Omagiu Republicii
  — Manifestare literară
  — Cenaclul „Univers"
  — Tabără de creație
  — Premii pentru poezie

- Scriitorul tînăr la maturitate
  — Nicolae Dan Fruntelată
  „...DESTINUL ȚI SE POATE ÎNSOȚI NUMAI CU AERUL LIMBII TALE..."

Pagina 3

Paginile 6-7

- Patrie, iubire eternă
- Poeme de Gheorghe Grigurcu
- Proză de Ion C. Ștefan și Aurora Inoan
- Secvențe lirice : Floarea Țuțuianu, Ștefan Marinescu

- Popasuri : Marsilia și Soarele
- Redescoperirea muzeelor
- Tabela de marcaj
- Gabriel Garcia Márquez : „Dragostea în vreme de ciumă" (roman în serial)

Pagina 11

ACTUALITATEA pentru TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI • AGENDĂ • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

Omagiu Republicii

● Muzeul de istorie și artă al municipiului București a organizat, în colaborare cu Comitetul municipal al U.T.C., o expunere urmărită cu deosebit interes de uteciști și elevi din Capitală, intitulată **„Bucureștiul la aniversarea proclamării Republicii"**, prezentată de prof. dr. **Liviu Ștefănescu**:

● La Întreprinderea „23 August" din Capitală s-a desfășurat ieri, 23 decembrie, un simpozion cu o temă asemănătoare: **„București — Capitala patriei la a 41-a aniversare a proclamării Republicii"**.

● **„Ideea de Republică în conștiința poporului român"** a fost tema expunerii **Eleonorei Cofaș**, la care au participat tinerii de la Întreprinderea Optică Română.

● Astăzi, la ora 12, va avea loc la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României" al sectorului 2, vernisajul expoziției de artă plastică **„Bucureștiul la a 41-a aniversare a Republicii"**.

Carte

Cenaclul „Univers"

La Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României" din Craiova au avut loc ședințele din noiembrie și decembrie ale cenaclului de creație și traduceri literare **Univers**. **Ion Buzerea** a citit un apreciat eseu despre receptarea lui Mihai Eminescu în cultura română și universală. Au citit poezie **Virginia Amzucu** și **Mohamed Al Hasan** (Siria). **Mariana Bărbuceanu** a citit cîteva poeme scrise în limba franceză. Traduceri din poezia lui Eminescu și a unor scriitori străini au prezentat: **Doru Epure, Mariana Bărbuceanu, Atif Eltigani Mohamed** (Sudan), **Felicia Georgescu, Cristina Iordache** și **Ilie Cătălin**. La discuții au luat cuvîntul: **Corina Dașoveanu, Radu Pașalega, Dan Moldoveanu, Romeo Magheresc u, Elisabeta Șoșa, Ileana Anghel** și cei care au citit. Concluziile au fost desprinse de **Toma Grigorie**, conducătorul cenaclului.

Manifestare literară

Cenaclul „Junimea" din Iași, în colaborare cu revista „Convorbiri literare" și „Muzeul de Literatură Română", și-a desfășurat, după 13 ani de activitate, la Casa Pogor, cea de a 200-a ședință de lucru. Un impresionant număr de scriitori, critici literari și membri ai cenaclului au sărbătorit acest eveniment. A fost deschisă o expoziție de carte la care au fost prezentate peste 30 de volume de versuri și proză ale celor debutați și formați la „Junimea", printre aceștia aflîndu-se: **Nichita Danilov, Dorian Obreja, Lucian Vasiliu**. În cadrul aceluiași eveniment, a fost vernisată și o expoziție de artă plastică (**GABRIELA CIOBANU**).

Concurs de proză

Un inedit concurs de proză s-a încheiat recent la Piatra Neamț. Reunind volume (!) de proză și purtînd numele lui Mihail Sadoveanu, concursul a relevat virtuți epice și o producție prozastică uimitoare. Juriul, din componența căruia au făcut parte Laurențiu Ulici, Vasile Andru, Grigore Ilisei, Nicolae Turtureanu, Vasile Sălăjan, Vlad Sorianu etc. a acordat premii unor tineri prozatori ce anunță valoare și simț deosebit al realului. Premiul revistei „Viața Românească" — **Petru Barbu** (Curtea de Argeș); Premiul „Suplimentului literar-artistic al Scînteii tineretului" — **Bogdan Teodorescu** (București); Premiul revistei „Ateneu" — **Laura Grünberg** (București); Premiul Comitetului județean Neamț pentru cultură și educație socialistă — **Rodica Purniche** (Călărași); Premiul revistei „Tribuna" — **Salvina Adam** (București). Alte premii au fost acordate Lilianei Cristea, Alinei Nelega, Ecaterinei Preda, lui Ion Munteanu.

Tabără de creație

Și-a încheiat activitatea Tabăra de creație literară, organizată sub egida C.C. al U.T.C. de ziarul „Scînteia tineretului" și „Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului". Participanții, tineri colaboratori ai publicațiilor editate de C.C. al U.T.C., poeți, prozatori, critici literari, publiciști — membri ai Cenaclului literar-artistic „Confluențe" — au desfășurat, timp de 10 zile, în spațiul de vibrantă emoție al Bucovinei, la Cîmpulung Moldovenesc, o densă activitate de creație literară, susținînd totodată dialoguri literare, întîlniri cu cititorii, vizitînd obiective economice și social-culturale.

Premii pentru poezie

S-a încheiat ediția a IV-a a Concursului de poezie contemporană „Nichita Stănescu" desfășurat la Timișoara în organizarea Comitetului județean Timiș al U.T.C. Dintre cei aproape 150 de participanți, juriul a ales 13 premianți. Printre laureații acestui concurs se numără **Ioan Manole** din Suceava (Marele Premiu), **Viorel Dogaru** din Timișoara (Premiul I) **Valentin Sămânță** (Premiul special „Nichita Stănescu"), **Maria Lucreția Sturzu** (Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara). Premiul „Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului" a fost decernat **Alinei Durbacă** din Galați.

Biblioteca „M. Sadoveanu"

În cadrul ultimei ședințe de lucru al Cenaclului „Nichita Stănescu" — al Bibliotecii municipale „Mihail Sadoveanu" din Capitală — condusă de criticul literar **Victor Atanasiu**, s-au decernat premiile participanților la ediția a V-a a concursului „Cel mai frumos poem al meu". Printre laureați: **Marinela Iacob, Marian Haiducu, Elena Vatamanu, Sergiu Anghel, Dumitru Dumitrică, Cristina Cîrstea, Mircea Ștefan, Bogdan O. Popescu, Viorel Martin**.

În cuprinsul aceleiași ședințe au fost prezentate remarcabila antologie de versuri „Pași pe acoperișul fierbinte", de **Mircea Florin Șandru** și plachetă lui **Victor Gh. Stan**, „Paralelă la timp". Lecturile de atelier au cuprins eșantioane din lucrările lui **Florin Constantin Ionescu** (proză) și **Viorel Roșca** (poezie). **Gheorghe Carapavel** a fost prezent cu o valoroasă microexpoziție de ceramică.

O revistă pentru tineri

A apărut nr. 12, din decembrie, al revistei **Tineretul noii revoluții agrare**, editată de C.C. al U.T.C. Rubricile tradiționale ale publicației prind în obiectiv sărbătorescul final de an și conțin urări de suflet și de bine adresate tuturor celor ce își alătură fapta și gîndul de creație fluxului constructiv caracteristic pentru configurarea noului chip al țării. Din sumar: „Cronica românească a anului 1988", „Tribuna vieții de organizație", „Oglinzile patriei", „Datini și obiceiuri la români", „Satul românesc — un veac de viață literară", „70 de ani de la făurirea statului național unitar român", „Șantierele naționale ale tineretului". Printre colaboratori: **Constantin Stan, Emilia Vasiliu, Dragomir Magdin, Viorel Sâmpetrean, Ștefan Mitroi, Florența Mardale, Marina Almășan, Luminița Roșca**. Realizatorii (coordonarea: **Ștefan Dorgoșan** și **Constantin Mezdrea**; prezentarea grafică: **Florea Gabriel**; coperta: **Pompiliu Dumitrescu**; fotografii: **Mihai Cucu, Valeriu Tanasof, Oreste Plecan**) au izbutit o revistă pentru tineri, o revistă atractivă și, în egală măsură, educativă.

Lecturi fundamentale

„Inscripție pe o ușă"

Încă de la începutul creației sale poetice, Arghezi a fost stăpînit de un acut simț al didacticului. O chestiune care, în general, nu pare a face casă bună cu literatura. Așa se spune și, probabil, că tocmai acest fapt l-a incitat pe Arghezi. Nu este exclus ca Tudor Arghezi să fi avut nu numai har poetic, ci și talent pedagogic de excepție. O fotografie făcută pe cînd poetul avea 22 de ani ni-l arată asemănător la chip cu un alt mare dascăl, cu Ion Creangă. Izbitoare asemănare. Uluitoare. Poveștile și povestirile pentru uz didactic ale lui Creangă se însoțesc, iată, cu lungul șir de poezii „școlărești" scrise, cincizeci de ani mai tîrziu, de Tudor Arghezi. Fapt ce denotă o înțelegere superioară a misiunii literaturii, aceea de a se constitui în cărți de-nvățătură. Cei doi creatori geniali au înțeles clipă de clipă acest lucru, tinzînd spre o adevărată pedagogie a neamului. Tocmai de aceea scrierile lor nu se adresează, neapărat, lumii candorii, naivității, învățăcelului, ci oamenilor mari. Adresa exactă este inteligența manifestă și exercițiul ei neobosit, indiferent de vîrstă. Și, totodată, buna rînduială în cele ale existenței cotidiene. Poezia argheziană conține adevărate bijuterii la acest capitol: **„Cînd pleci, să te-nsoțească piaza bună, / Ca un inel sticlind în dreapta ta, / Nu șovăi, nu te-ndoi, nu te-ntrista. / Purcede drept și biruie-n furtună. / / Cînd vii, pășește, slobod, rizi și cîntă. / Necazul tău îl uită-ntreg pe prag, / Căci neamul trebuie să-ți fie drag, / Și casa ta să-ți fie zilnic sfîntă"**. Tonul calm, optimist al lecției argheziene cucerește și nu e de mirare cînd întîlnești această poezie gravată în universul tinerilor căsătoriți. Ca o mereu aducere aminte, ca un îndemn spre seninătate și curățenie sufletească. O poezie activă ce însoțește — cumul de omenești înțelepciuni puse în tipare poetice potrivite.

Ce e nou la bibliotecă

Interlocutor azi Gabriel Ștrempel

Director adjunct științific al Bibliotecii Academiei

— Ce reprezintă azi Biblioteca Academiei?

— Biblioteca Academiei a luat ființă în anul 1867, din necesitatea de a sprijini societatea academică în lucrările sale de filologie și istorie, în speță **Dicționarul limbii române, Gramatica limbii române**, precum și studiile de istorie privitoare la români. A acumulat, mai ales prin donații făcute de marile personalități ale veacului (**Ghica, Odobescu, Kogălniceanu, V. A. Urechia, D. A. Sturdza, Alecsandri** ș.a.), fonduri de importanță excepțională pentru trecutul nostru: cărți, periodice, manuscrise, documente istorice, gravuri și desene, hărți, colecții numismatice, manuscrise și partituri muzicale. Astăzi Biblioteca Academiei posedă un fond de aproximativ 8 milioane volume cărți și periodice, 15 mii manuscrise în diferite limbi, 1 milion de documente istorice, peste 300 mii piese cu caracter iconografic, peste 300 mii piese numismatice, un mare număr de arhive și corespondențe provenind de la personalitățile marcante ale culturii române.

— Ce noutăți sînt în materie de cercetare și publicații de profil?

— Obligațiile de cercetare științifică ale bibliotecii noastre sînt impuse de tradiții și de necesitatea de a crea instrumente de orientare în vastele fonduri pe care le deținem. Prin tradiție, continuă bibliografia națională începută de **Ioan Bianu**, ctitorul bibliotecii. Se așteaptă ieșirea de sub tipar a tomului III din **Bibliografia românească modernă**, anii 1831—1918, iar ultimul volum, al IV-lea, este în stadiul final de redactare. Zeci de mii de volume apărute pe pămîntul românesc de o parte și de alta a Carpaților sînt prinse în acest adevărat tezaur al mișcării culturale și științifice românești. Cu cîteva luni în urmă a ieșit de sub tipar al treilea volum din **Bibliografia periodicelor românești** (anii 1919—1924), care va fi continuat de alte tomuri. Directorul adjunct așteaptă culegerea ultimului volum, al IV-lea, din **Catalogul manuscriselor românești**, la elaborarea căruia a trudit mai bine de 10 ani. Lucrarea oglindește întreaga producție manuscrisă românească (5 920 de volume) existentă astăzi în colecțiile secției de manuscrise.

— Vorbiți-ne, vă rugăm, despre diversele manifestări organizate de biblioteca dv.

— Utilizăm o gamă largă de procedee pentru valorificarea colecțiilor. În afara sălilor de lectură frecventate zilnic de sute de cititori — lucrători din presă, radiodifuziune, televiziune, cercetători din toate domeniile de activitate — biblioteca mai organizează numeroase expoziții, unele dintre acestea legate de sărbătoriri ori manifestări științifice consacrate unor mari personalități. Altele au ca scop cunoașterea de către publicul larg a valorilor bibliotecii — manuscrise, gravuri sau desene, cărți rare — sau a unor valori de altă natură ce interesează un public avizat.

— Ce achiziții de valoare deosebită înregistrează biblioteca în ultima vreme?

— Prin serviciile de profil intră zilnic cantități însemnate de imprimate și colecții speciale. Dintre acestea se profilează unele de importanță deosebită pentru cultura noastră. Așa sînt manuscrisele din veacurile 17 și 18, manuscrise și corespondență autografă provenind de la scriitori ca **Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu, Panait Istrati**, manuscrise muzicale de **George Enescu, Dimitrie Cuclin, Iacob Mureșanu, Emil Monția**, desene și gravuri de la **Theodor Aman, Tonitza, Nicolae Petrașcu, Gabriel Popescu** și alții.

ARETA ȘANDRU

Patria înfloritoare

(Urmare din pag. 1)

dicațiilor mobilizatoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Din cuprinsul acestui an plin de semnificații în noul destin al Republicii noastre, al patriei socialiste, Expunerea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești se constituie ca momentul politic cel mai înalt, devenind pentru întreaga națiune un istoric program de muncă și luptă revoluționară cu implicații și determinări esențiale în noul destin al României socialiste.

Relevant pentru umanismul teoriei și practicii noastre revoluționare, pentru înțelegerea superioară a participării maselor la făurirea istoriei noi, revoluționare, este și acest citat din magistrala Expunere rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „În întreaga noastră activitate am pornit de la teza științifică a construirii socialismului cu poporul și pentru popor, de la faptul că tot ceea ce realizăm în societatea noastră trebuie să se realizeze cu oamenii, pentru oameni, să asigure ridicarea continuă a gradului de civilizație, a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor".

Calendarul politic românesc al acestui sfîrșit de an înscrie un moment important în cronica relațiilor româno-iugoslave la nivel înalt. Vizita oficială de prietenie în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a tovarășului Raif Dizdarevici, președintele Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, este încă o expresie pregnantă a dorinței noastre de pace, prietenie, colaborare, de muncă și construcție pașnică.

SCRIITORUL TÎNĂR LA MATURITATE

Nicolae Dan Fruntelată

„...destinul ți se poate însoți numai cu aerul limbii tale...“

— Stimate Nicolae Dan Fruntelată, titlul ultimului dumneavoastră volum de poeme apărut, Viața în limba română, II, este programatic, cred, nu numai pentru lirica pe care o scrieți, ci și pentru existența poetului în cotidian. Titlul acesta semnifică o atitudine, la care ați ajuns parcurgînd un drum scriitoricesc și, în egală măsură, omenesc...

— Drumul către **Viața în limba română, II** a început în 1977, cu **Puterea sunetului**, apărută la Editura „Scrisul românesc“. I-au urmat **Noaptea Griului Nou, Vara din noi, vara, Inventarul speranței, Viața în limba română, La bătrînețe, lupii tineri și Sud, pînă la capăt.** Între ele, o carte pentru copii și un jurnal de călătorie. De fapt, cred că începutul cel mai adevărat a fost cu mult mai mulți ani în urmă — mă sperii cînd mă gîndesc, sînt peste 25 ! — în anii cînd, elev de liceu fiind, scriam și trimiteam la reviste, dintr-un cenaclu frumos și necunoscut unde oamenii l-au primit cu încredere și căldură pe liceanul de la „Traian“ **Oamenii**, adică Victor Rusu, Valeriu Armeanu, Ileana Roman, Marius Tupan și veteranul Aristică Băghină.

Tot un început a fost și prezența la cenaclul „Junimea“ al Facultății de filologie din București și debutul propriu-zis la revista **Ramuri**. După cum vedeți, revista **Ramuri**, editura din Craiova, un drum sub semnul „sudului pînă la capăt“, al Valahiei Mici, casa mea natală cu vorbele ei, iuți și în răspăr, cu poezia ierburilor amare din coasta Dunării. Pînă la **Viața în limba română**, pentru că așa cred, cu toată ființa mea, cu toată puterea, că destinul ți se poate însoți numai cu aerul limbii tale, cu minunea cuvintelor ce-ți sînt date ca să te poți povesti alor tăi.

— Faceți gazetărie de multă vreme și, din cîte îmi pot da seama, cu multă pasiune. Cum se împacă „gazetarul“, om al trepidantului prezent, cu „poetul“, cel care, într-o viziune hai să-i spunem tradițională, agrează laboratorul de creație solitar, propice distilării îndelungi și liniștite a esențelor ?

— Poezia și gazetăria sînt, de fapt, două iubiri într-una singură. Gazetăria este contactul viu cu lumea din jur, permanentă experiență, permanentă cunoaștere. Este „frecarea de viață“ a cuvintului, pînă ce devine mlădios, cu sunet limpede și plin, pînă-i simți greutatea și puterea. Cînd îl deprinzi să treacă prin aceste probe, îl poți aduce în poezie. Nu cred în poeții care cresc sub un clopot de sticlă, care evită viața ca să-și păstreze „puritatea“ trăirilor interioare. Avem pentru asta argumentul zdrobitor al lecției lui Eminescu și a atîtor alți mari scriitori români. Sigur că gazetăria înseamnă mișcare, febră, trăire în goană de multe ori, după ritmul „aparițiilor“. Dar cred că altfel n-aș fi putut să scriu poezie. E ca și cum ai călători într-un tren rapid care trece prin multe gări mari, luminate, aglomerate și se oprește din cînd în cînd — noaptea și duminica — în cîte-o gară mică de cîmpie, cu iarbă, cu stele și cu liniște.

— Vreau să mai insist asupra perioadei de formare scriitoricească și, implicit, asupra ecuației gazetar-poet. Ce au însemnat pentru aceste două ipostaze ale dumneavoastră anii petrecuți la Scînteia tineretului ?

— Da, **Scînteia tineretului** a fost pentru mine o experiență decisivă. O posibilitate de a aplica tot ce învățasem în anii de școală gazetărească de la **Viața studențească** unde, sub conducerea unui om dinamic și entuziast pînă la ardere, de o generozitate rară — l-am numit pe Niculae Stoian —, deprinsesem legile de bază ale profesiei. La **Scînteia tineretului** am intrat pe fluxul unei tradiții care a făcut pentru totdeauna din cotidianul tineretului un spațiu legat de istoria literaturii și presei românești. Doar pe aici au trecut Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Ion Băieșu, Nicolae Dragoș, C. Stănescu, A. I. Zăinescu, M. Ungheanu, aici lucrează astăzi mulți dintre scriitorii cunoscuți și recunoscuți ai generației tinere. E un climat care obligă și îți oferă în același timp susținerea morală.

— Un subiect „la modă“ în paginile revistelor de literatură îl constituie, în ultima vreme, „dezbaterea generaționistă“. O întrebare aproape obligatorie, deci: din ce generație literară faceți parte ?

— Datorită mai ales discuțiilor desfășurate uneori cu prea mult zgomot în presa literară e o întrebare pe care cred că și-a pus-o aproape fiecare dintre scriitorii tineri sau, mă rog, încă tineri. Deci, ar suna cam așa : ce sînt eu, șaizecist, șaptezecist, optzecist ? Nu mai spun că în ultima vreme au început să apară, deocamdată timid, și nouăzeciștii. Mie termenii aceștia îmi amintesc un cuvînt la modă din anii copilăriei și adolescenței, **sutamiiștii**, șoferii care merseseră o sută de mii de kilometri fără reparații. Mi se pare mai puțin important deceniul între coperțile cărții te îndosariază o anume critică literară mai preocupată de ierarhii de tip sportiv — care-s mai buni, ai noștri sau ai lor ? — decît de valoarea în sine. Cred că, de fapt, în literatura ultimelor decenii a apărut și se manifestă o singură generație numită emblematic „generația Labiș“, generația intrată în literatură în climatul de extraordinară deschidere generat de Congresul al IX-lea al partidului. În cadrul ei se poate vorbi de cele cîteva promoții — într-o cronologie a debuturilor și impunerii definitive în literatură.

Din acest punct de vedere, promoția căreia îi aparțin, n-a beneficiat, spre deosebire de altele, de mulți „nași“ literari. Ea a venit în prelungirea celei care produsese o veritabilă rupere de ritm în istoria literară românească, atacînd fără complexe teme noi, propunînd formule incitante, fiind polemică, anunțînd proiecte „de cursă lungă“. Mulți dintre scriitorii acestei promoții au apărut din mantaua școlii de literatură, au ars etape într-un galop nebun și, avînd de la început largă „ieșire la mare“, adică la reviste și edituri, au consolidat — cu temeiuri valorice incontestabile — ideea apariției unei noi generații literare. Pe acest fond, intrarea în literatura a promoției de după 1970 s-a produs într-o liniște vecină uneori cu indiferența. Critica literară era preocupată să urmărească proiectele anunțate, obosită parcă de toate evenimentele pe care le produsese, antrenată în procese de polarizare în jurul unor mize proprii. Cei care debutau acum veneau în marea lor majoritate din mediul universitar, trecuseră prin școala revistelor studențești, erau „mai cuminți“, mai așezați, mai nespectaculoși. Mulți dintre ei au început să construiască în interiorul unor formule deja existente constituindu-și o structură proprie abia după publicarea cîtorva cărți. Neîncercînd să se definească polemic în raport de vreo promoție anterioară, nimeni nu s-a grăbit să-i „desanteze“ într-un spațiu virgin al istoriei literaturii. Acum există prin cărțile lor, ocupîndu-și fiecare locul după puterea talentului. Dacă ar fi să dau doar cîteva nume, i-aș aminti pe Eugen Uricaru, Mircea Florin Șandru, Carolina Ilica, Ion Mircea, Adrian Popescu, George Alboiu, Lucian Avramescu, Dinu Flămînd, Tudor Octavian, Dumitru M. Ion, Ioana Diaconescu, Dan Verona, George Țărnea, Mara Nicoară, Titus Vijeu, Florin Costinescu, Florentin Popescu, Mihai Tatulici — cu scuze pentru atîția alții pe care nu-i trec în șirul ce nu se vrea nici pe departe exhaustivă.

— Orice poet așază simburele incandescent al vieții sale la rădăcina arborelui pe care îl reprezintă poemul. Ce, cît și cum din existența lui Nicolae Dan Fruntelată a trecut/trece în poezia pe care o scrie Nicolae Dan Fruntelată ?

— Temele poeziei pe care o scriu, sau altfel spus, timpurile și anotimpurile ei, urmează ciclul unei vieți „în limba română“. Am scris undeva că „memoria e un lagăr al speranței“. Ea pleacă din „depozitele de fum“ ale copilăriei, călătorește cu „ultimul tramvai de noapte“ al amintirii lui Nicolae Labiș, trăiește „melancoliile civile“ ale soldatului t.r. care-și scrie scrisorile către iubită mărșăluind prin ploi de gloanțe, descoperă periferiile fascinante ale marelui oraș, se întoarce în sud ca într-o Apollonie a visului, dar își păstrează mereu rădăcinile în cîmpia unde „ca o victorie-a limbii române crește iarba“. Cer iertare pentru multele autocitări, dar altminteri aș avea sentimentul că-mi povestesc poeziile. Și asta m-ar duce cu gîndul la o întrebare care se punea uneori la ora de literatură: „Despre ce este vorba în această poezie ?“.

— Cum se înțelege (se înțeleg reciproc !) un poet cu publicul său ?

— Cred că marea șansă a poeziei contemporane, a literaturii române contemporane în general, o constituie publicul său. Felul în care sînt așteptate și urmărite cărțile, nivelul la care se discută o apariție editorială vorbesc de la sine despre informația culturală și, în același timp, despre gustul sigur al cititorului de azi. Lucru explicabil prin valoarea ridicată a majorității cărților apărute în acești ani, dar și prin numeroasele reeditări din literatura clasică română, prin reintroducerea în circuit cultural a unor opere de referință. Au fost aproape uitate vremurile cînd Blaga, Arghezi, Pârvan, Iorga se citeau numai cu aprobări speciale. Dispunînd de întregul sistem de valori, cititorii de azi, și în primul rînd tinerii, se manifestă ca un public exigent, serios căruia nu i se pot oferi surogate.

S-a format un tip nou de sensibilitate, de comunicare cu opera literară căruia scriitorul contemporan îi datorează foarte mult. Există în acest context, la noi, un extraordinar mediu pentru poezie, lucru verificat în întîlnirile cu cititorii din întreprinderi, din școli, din orașe ori sate. Acum cînd în lume se vorbește despre o „criză a poeziei“, aceasta este într-adevăr o mare șansă.

— Poetul scrie despre sinele său profund, și scriind despre sinele său profund scrie despre spiritualitatea națională care îi este matcă, despre poporul său. Astfel, poezia sa este întotdeauna, cred, patriotică...

— Poezia patriotică a fost și rămîne o mare constantă a poeziei românești. Mi se pare extrem de important pentru un poet să încerce să se legitimeze prin scrisul său ca entitate a unui spațiu de suflet, a unei istorii, a unor doruri și speranțe care sînt ale poporului său. Nu declarativ, dar declarat ferm ca opțiune definitivă. A uita ceva din toate acestea, a-ți fi rușine să scrii despre ai tăi și pentru ai tăi, cu ambiția că astfel vei deveni, cu un ceas mai devreme, valoare universală, e tot un fel de a ajunge, cum spune Aitmatov, **mankurt**. Un poet nu poate trăi fără cuvintele lui de-acasă, și dintre acestea **patrie** este primul.

— Conform rubricii la care apare acest interviu, sînteți un scriitor tînăr la maturitate. În postura dumneavoastră de redactor-șef al revistei Luceafărul, **cum îi primiți pe scriitorii (doar !) tineri ?**

— Revista **Luceafărul** încearcă — în ce măsură reușește nu eu trebuie să apreciez — să surprindă dimensiunile momentului cultural actual, legătura intimă între marea tradiție și făurirea culturii contemporane. De la „Fondul principal al culturii române“, genericul ce a însoțit multe dintre dezbaterile revistei, la „Noua geografie literară“, concept ce-și propune să evidențieze procesul de formare și afirmare a unor valori noi, reprezentative pentru democrația culturii noastre, revista se deschide creatorilor din toate generațiile. Publicînd, alături de autori consacrați, mulți debutanți pe care mizează, cîștigînd uneori, greșind alteori, neuitînd însă nici o clipă că prin paginile sale au trecut de-a lungul a treizeci de ani de istorie literară aproape toți din scriitorii importanți de azi ai țării. Și așteptîndu-l — așa cum cred că face orice revistă literară — pe marele scriitor de mîine.

— O întrebare care, poate, îi preocupă mai ales pe cititori : cum este, cum trebuie să fie Poetul, în viața de fiecare zi... a literaturii ?

— M-am întrebat și eu deseori : cum trebuie să arate Poetul ? Și, făcînd apel la amintiri încă proaspete, mi-am închipuit o stradă liniștită și curată pe care umblă alături Nichita Stănescu și Grigore Hagiu. Vorbind despre poezie și vorbind în poezie, frumoși, blînzi ca niște copaci la început de toamnă, sunîndu-și frunza, zîmbind soarelui și lumii. Generoși pînă la absurd, oprindu-se lîngă fiecare trecător, ascultîndu-l ca pe cineva foarte apropiat. Și strada aceea era strada Eminescu...

— Mai sînt puține zile pînă se va încheia acest an și va începe un altul. Ce urare vă adresați ?

— Într-adevăr, textul acesta urmează să apară înainte cu puțin timp de Anul Nou. Cred că, într-un asemenea prilej, oricare om, nu numai cel ce răspunde întrebărilor unui interviu, trebuie să se întoarcă măcar cu gîndul la el acasă, împlinindu-și o datorie de suflet. Dă-mi voie, așadar, să mă întorc puțin în Bălăcița Mehedinților, să respir aerul parfumat de zăpadă, deși îl am în plămîni — știința spune că o parte din aerul respirat prima oară îți rămîne în plămîni toată viața — să-mi aduc aminte (ce frumoasă și orgolioasă expresie !), apoi să merg mai departe. Urîndu-le tuturor „La mulți ani“ și promițîndu-le că o să le scriu. Că o să scriu...

GABRIEL RUSU

Patrie

Patrie, cuvînt de naștere
aer înflorindu-mi pe gură
bucuria de a nu uita niciodată
dreapta de aur măsură
cîmpia mea de la Dunăre
munții din nord sub zăpadă
tot ce cuprinde sufletul meu
tot ce ochiul iubirii poate să vadă
cosmos blînd păzindu-ne visele
casă a dorului zidită în veac
aripă-a clipei devenită istorie
patrie, cuvînt de leac

Strada Eminescu

O să mă pierd pe strada Eminescu
o să mă ningă palid, plopi și tei
ca-ntr-un imperiu-al oamenilor singuri
azi fi-vom fiecare, pentru o clipă, zei

Eu o să văd o casă care nu e
și o s-aud cuvîntul ce tipă, nenăscut
m-oi amăgi cu iarba cînd n-am altă pădure
cînd n-am altă poveste în care să mă mut

Pe urmă, vină ploaia, pe urmă vină toamna
grădina cu icoane va luneca în vorb
mi-e dor, mă doare dorul, pe strada Eminescu
azi fi-vom fiecare și vînător și cerb

Vară indiană

– Hei, hei, față palidă
moară de frunze, tren de grauri,
colivie de vînt
intri-n cuvintele mele
ca într-un cartier al visului
Nu mă vezi cum sînt ?
– Te văd, te știu, mare căpetenie
a unui trib aproape dispărut
vie cu boabe de lacrimă
noapte jucată în patimă
dușmanul meu mut
– Ți-aduci aminte, tînăr eram
Cînd te vinam cu disperare
cînd te iubeam și te-nșelam
în vorbe dulci și fecioare
Ți-aduci aminte, aduc, aduc
umbra mea martor la despărțire
Versul meu singur, puiul de cuc
o nuntă tristă, fără de mire
Față palidă, ceas de octombre, hei, hei
cum ai vîndut, cum ai pierdut
toți caii mei ?

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

CARTEA DE PROZĂ

Dialoguri despre uman *)

De obicei, ciclul romanesc își susține omogenitatea prin centrarea pe un personaj, pe un grup de personaje sau, mai rar, pe radiografierea unui nucleu evenimențial. Acestei reguli, implantată adînc în obișnuința scriitorului și a cititorului, Paul Georgescu îi aduce, prin ultimele sale cărți publicate, o adăugire nu numai incitantă, ci și de substanță — **comentariul**, mai exact spus, păstrarea unei anume constante a acestuia, constantă ce trimite cu certitudine la o viziune particulară și particularizantă. **Geamlic** se intitulează noul „episod" din ciclul romanesc pe care prefer să îl numesc „al lui Miron Perițeanu" (deși personajul ca atare își încetează existența fizică la un moment dat, păstrîndu-și doar puterea de a iradia în planul formării spirituale) și care mai cuprinde, în ordine cronologică, **Mai mult ca perfectul**, **Natura lucrurilor** și **Pontice**. O scurtă recapitulare a elementelor narative îmi pare a fi, acum necesară. În Huzurei și Platonești, două localități prăfuite și dospite din Bărăgan, cinci bărbați trăiesc și comentează evenimentele începutului de secol. Huzureii și Platonești sînt departe de a reprezenta „locuri în care nu se întîmplă nimic", dimpotrivă, aici imprăfoșarea ascunde încleștări dramatice cu destinul, iar dospirea este generată de fierberea intensă a pasiunilor omenești. Istoria tulbură placiditatea existențială într-un mod subteran și misterios, istoria „se face", deci, pretutindeni. În mijlocul invîlorării politice ce anunță sumbru prima conflagrație mondială, Miron Perițeanu, autoclaustrat între cărți, întrebări socratice și tabietul cafelei propice amănunțirii esențelor, tinde să înțeleagă lumea și să comunice subtil această înțelegere celor patru învățăcei atrași în jurul său pe linii de forță magnetică : Ioan, Luca, Marcu și Matei. Cei cinci, deosebiți ca temperamente și îndeletniciri, ar putea forma/formează, într-un plan superior al semnificațiilor, „omul întreg". Dar romanele lui Paul Georgescu nu configurează doar un tensionat și savuros prin vivacitate duel al ideilor, ci impun un univers uman constituit și pe ample coordonate sociale și psihologice. Miron Perițeanu este un justițiar de bibliotecă dezamăgit de vulgaritatea și duritatea jocului politic, un sceptic mîntuit prin meditație. Ioan, transilvanul, se implică frenetic în lupta — de culise la început, apoi deschisă — pentru înfăptuirea idealului național de unitate statală. Luca parcurge un traseu existențial plin de meandre către consolidarea ca om și devenirea ca poet. Marcu aspiră cu ingenuitate la parvenirea politică. Matei se desprinde de un mediu familial sufocant și se integrează mișcării socialiste. În **Geamlic**, scena acțiunii se mută în București și de după primul război mondial. Cei patru amici (lăsați singuri în teatrul lumii de către magistrul lor spiritual) s-au maturizat și și-au definit pozițiile. Ioan a ajuns o „eminență cenușie" a contraspionajului românesc. Luca, angrenat într-o căsnicie vulcanică cu pupila verosului și progermanului avocat Teodor Buzău, continuă să lucreze întru poezie, dar acționează și ca gazetar patriot. Marcu s-a instalat în rîvnita deputăție, însă exuberanța și vitalismul său de „bonviveur" au de suferit încercări nu tocmai plăcute. Matei își urmează cu consecvență convingerile revoluționare care, de pe la 1921, îl determină să îmbrățișeze idealurile comuniste. După cum spuneam, la Paul Georgescu **comentariul** se constituie în forță epică și principală modalitate narativă. Sîntem confruntați cu o structură de „roman vorbit" (mai puțin folosită în contextul prozei noastre actuale, și de aceea stîrnind uneori nedumeriri!), pentru că primează comunicarea unei atitudini de fibră morală asupra lumii și asupra istoriei care revelă ipostaze ale lumii, pentru că scriitorul este cu preponderență interesat de modularea unor **dialoguri despre uman** ce încearcă a limpezi mecanismul de complex și autarhic orologiu al destinului. Dar modularea este, totuși, de sorginte epică, o epică de o căutată lentoare, cu răsuciri și volute programatice, o epică fascinantă prin „aranjarea" într-un uriaș **domino** a posturilor existențiale. Un nou personaj pus în evidență de **Geamlic** este Naratorul. Într-o minuțios alcătuită încrengătură a strategiilor narative, acesta se desconspiră a fi autorul ciclului romanesc, dar și persoană cu identitate caracterologică. El este martor din intimitate al celor patru protagoniști, emite opinii explicite despre cauzalitățile și tipul de construcție ale prozei (nu despre finalitatea acesteia !), suportă similitudini în destin cu Luca (este tot gazetar patriot la „Deșteptarea", are o căsnicie neîmplinită, aflîndu-și liniștea de abia mai tîrziu, lîngă Măiastra), ambiționează, programatic sau nu, să refacă colocviile de învățat înțelepciunea ale lui Miron Perițeanu, adunînd în jurul său patru tineri ce asudă într-ale ziaristicii, pe Zaharia, Anton, Tiberiu și Victor. În **Polivalența necesară**, carte de eseuri critice, Paul Georgescu pleda, în subtext, pentru proza eseistică : „...proza modernă vrea tocmai să reabilitoze viața obișnuită, compusă dintr-o sumă de acțiuni, nu dintr-una singură, în care nu există decît rar creștere și deznodămînt exploziv, sau există mai multe interferențe, ce nu coincid" (referirea se făcea la Dos Passos). În **Geamlic**, Naratorul mărturisește : „Romancierul, pentru mine, era Stendhal, cel ce analizase mecanismul iubirii, al vanității și mai ales mecanismul puterii" (p. 70). Cele două preferințe, cărora le dau prin citarea lor valențe emblematice, nu se exclud, ci se luminează reciproc. Pentru Paul Georgescu contează, deopotrivă, observarea tăioasă și precisă a aparentei anarhii a vieții și distilarea/numirea unor sensuri pe cît posibil integratoare. Scriitorul este un observator de o amară luciditate al slăbiciunilor („A gîndi despre fiecare tot ce e mai rău e o pantă comodă, în multe cazuri am avea dreptate, dar viziunea asta slutește viața... Nu merită") și al puținelor trăinicii omenești, ai înfruntării de forțe între om și om și al înfruntării de forțe între om și destin. Fără a încetoșa în obiectivul auctorial istoria, **Geamlic** cotrobăie în adîncimea unor tensionate relații erotice matrimoniale care, ca și în **Revelionul**, se află în rapidă și discretă disoluție. Naratorul și Irina, Luca și pupila lui Teodor Buzău, într-un plan mai îndepărtat căsnicia lui Dinu și cea a lui T.C. Măcriș, redactorul șef la „Deșteptarea", prilejuiesc autorului fine asociații și disociații comportamentiste, analize de profunzime ale cuplului. A observa, prin forța imprejurărilor și a narațiunii dintr-un cvasi-static punct central, este acțiunea romanescă predilectă : „Aici, în cerdac însă, privind prin geamlic, mă delectam cu acea ignoranță liniștită, opacă, elastică și dură, ce respinge totul, de o perfectă impermeabilitate. Și nu este dînsa formula fericirii — a fi împăcat cu tine însuți ? Fiindcă o dată cu semnul întrebării sfîrșește ignoranța — fără a începe știința —, dar începe și chinul. Și dacă aceste două femei cunosteau totul despre aceste umbre colorate, cu în schimb ce cunoșteam ? Nu aflasem resorturile Irinei, nici ale nevestei lui Luca, nu pricepeam cum, prin ce alchimie, scrie Luca versuri, de ce țantosul Marcu, vesel și băiat de viață, e cuprins noaptea de spaimă (...) și atîtea altele ? Pot face ipoteze, dar tocmai din mulțimea lor deduc ignoranța mea. (...) Stau și eu într-un pridvor cu geamlic colorat și văd trecînd prin imaginația mea figuri schimbătoare" (p. 137). Amintitul comentariu, în romanele de dinainte de o spumoasă ironie, apoi sarcastic și înnegurat, se desfășoară din ce în ce mai mult pe coordonatele meditației grave. Gabriel Dimancea (protagonistul dintr-un anterior ciclu, se pare întrerupt), Miron Perițeanu și recent dezvăluitul Narator sînt posibile **alter-ego**-uri ale autorului, contemplativi în faptă și dinamici în idee. Romanul este mărturisirea unei conștiințe, iar pentru scriitor eventualul biografism se metamorfozează în parabolă sigură, în literatură. Finalul romanului de față interoghează retoric : „cum vezi, istoria continuă, nu ?". Istoria a continuat, va continua, cred, și ciclul romanesc „al lui Miron Perițeanu", prin care Paul Georgescu caută a afla alchimia destinului.

*) Paul Georgescu — **Geamlic**, Ed. Cartea Românească, 1988.

CARTEA DE POEZIE

Căutarea de sine *)

Fantast în lucrarea asupra metaforei, sarcastic în comentariul de sorginte morală adresat micilor lașități care alcătuiesc marea disimulare în fața adevărului și a lumii, grav atunci cînd se află confruntat cu gestul existențial fundamental, astfel ni se înfățișează Cristian Simionescu în **Insula**, carte în care poemele parcă încearcă să-și topească contururile impuse de o anume strategie a comunicării și să ființeze ca părți ale unui integrator discurs continuu. Nu doar migrarea motivelor lirice dintr-un text în altul îndrumă spre această considerație, ci și dimensiunile gargantuești ale secvențelor (prefer să le numesc așa pentru că, uneori, un ciclu este, de fapt, un singur poem), mereu doritoare de spațiu (și tipografic !), mereu tămătoare de punctul final. Volutele pe care se desfășoară rostirea poetică denotă subtilă simbolistică, un joc de-a/cu livrescul dirijat într-o manieră personală, îndrăzneli de construcție întotdeauna cu pertinent ecou în substanță. **Călătoria**, întreprinsă cu febrilă luciditate într-un „ținut bufonic", are șapte etape accentuat inițiatice. **Interviul** configurează un ludic doar în aparență dialog cu sine însuși. **Scrisoare către Swift**, **Nu se poate muri de tot** și **Confesiunile delfinului** constituie monologuri animate cu fervoare de un spirit neliniștit și neliniștitor prin interogațiile cărora le dă zbor liber spre conștiința noastră. Bănuiala unui fior tragic ce face să palpite existentul generează stări emoționale și ideatice intense. Iată o întrebare și un răspuns din **Interviul** : **„Astă noapte ai umblat haihui — ce căutai prin urbea / cuprinsă de somn ? Nu te liniștești cu preumblările / tale și ce pricini te mină de noaptea citești în slavă / de parcă fără temere ai fi de cele prea înalte ?** // Mă întorc tîrziu acasă și casa a zburat și pînă revine / în zbor dorm sub cerul liber. / E o închipuită liniște în culisele nopții / dar cîtă frunză humană palpită. Dacă zidurile ar fi transparente / măcar o noapte. O, insule, suflete protejate ! Surdine / și amortizoare întunecind pînă și geamătul unui disecat / de viu. / Sub mișcarea greșită a unui înotător se pietrifică / apa, fixînd mișcarea în nemișcare. Și din cînd în cînd aud / un țipăt în mașina de tocat carne. / Eu plimb pantera prin urbe". Sintagma „O, insule, suflete protejate", lămuritoare, cred, și pentru titlul volumului, apare și în alt răspuns, cu o semnificativă adăugire — „O, insule, o, suflete protejate ! / Sau ele protejînd". Pentru Cristian Simionescu interioritatea este enclavă proteguitoare, dar și, deopotrivă, spațiu al zbaterilor vitale ce se cer exprimate în poem. În context, fantasticul acerat trece repede prin postură grotescă și ajunge la tărmul atitudinii meditative de o sobrietate saturniană : „Și deodată, pe nepusă masă, tatălui meu îi cresc aripi / și zboară, devine ușor ca pana și mic cît o frunză — / contopiștii arătîndu-l cu degetul : «Il vedeți ? E un abur / și vrea să călărească viața ! Ce caraghios zboară !» // O voce dubitativă suspendată între da și nu / șoptește din ce în ce mai slab : «Și clipa limbută / se sinucide și, nici împins cu sula în coaste, / nu vei putea să înveți la colegiu ultimile clipe / faste și nefaste ale muribundului în dialog / cu chaosul. Înlăuntrul tău este în afară și te caută. / Ar fi trebuit cineva să prevină : nu se poate muri / de tot»". Poemele din **Insula** trasează neîncetat coordonatele necesare pentru **căutarea de sine**, act justițiar și justificator în egală măsură. Cristian Simionescu explorează existența în ipostaza de analist hiperlucid, colecționar al infimelor amănunte și nuanțe pe care le disecă cu siguranța rece a profesionistului într-ale științei sufletului (să nu uităm că poetul declară : „De asta am sub pernă un Swift, / de citit seara și dimineața"), dar mărturisirea poetică se modelează la incandescența patetismului de profunzime.

Comentarii de GABRIEL RUSU

*) Cristian Simionescu — **Insula**, Ed. Cartea Românească, 1988.

Fetuș

Un prieten al lui C. Noica

Pe una din străzile liniștite de aici, din Capitală, locuiește prozatorul, publicistul și memorialistul Constantin Pelmuș (n. 1900), prieten și colaborator apropiat al lui C. Noica. La sfîrșitul deceniului patru al zbuciumatului nostru secol, Constantin Pelmuș împreună cu H. Blazian au înființat o casă de editură personală în care și-au propus să editeze cele mai izbutite creații literare românești și străine. De un real folos au fost consiliile lui C. Noica, unul dintre cei mai inteligenți tineri din generația interbelică. Sugestiile și opiniile lui C. Noica au contribuit în mod substanțial la bunul mers al editurii **Tradiția**, în care s-au publicat cîteva remarcabile cărți. Din acea perioadă și de mai tîrziu, în biblioteca lui C. Pelmuș, se păstrează două misive ale lui C. Noica ce merită să fie cunoscute biografilor filozofului : **Sinaia, 25 decembrie 1941, Iubite domnule Pelmuș, Îți scriu două rînduri de la Sinaia, deși știu că ne vom vedea înainte de primirea rîndurilor mele, ca să-ți mulțumesc că m-ai căutat la București, acasă. Te voi căuta luni, din nou, la telefon. Sărbători fericite ! Al d[umi]tale devotat, C. Noica. [Domnici sale domnului Pelmuș, strada Galvani, 63, București ; C. Noica, Vila Wendy, Sinaia]; Păltiniș, 28 mai [1]984, Dragă domnule Pelmuș, Vă mulțumesc călduros pentru urări și gînduri. Puteți veni oricînd (cu telefon prealabil la soția mea, 45 02 27, spre a vă confirma că mă aflu aici). Sînt liber serile de la 8 în sus, cînd primesc cu plăcere oaspeți tineri sau bătrîni. Aici nu e casă de odihnă, ci stațiune pentru oricine. Se ajunge cu trenul de Timișoara (10 dimineața, luînd la ora 5 din gară mașina de Păltiniș). Preferabil să veniți în sept[embrie], cînd găsiți sigur loc la hoteluri. Al d[umnea]voastră, prietenește, C. Noica. [Domnului Constantin Pelmuș, strada Galvani, 63 ; C. Noica, Păltiniș, județul Sibiu, 2440].** Lectura celor două epistole ne procură unele observații. Mai întîi se remarcă cordialitatea și punctualitatea lui C. Noica în relațiile cu prietenii sau apropiații săi. Deși între cele două scrisori au trecut mai bine de patru decenii, C. Noica nu putea să-și uite prietenul din tinerețe pe care l-a simțit aproape în mai multe împrejurări ale existenței sale umane și scriitoricești. Gestul lui C. Noica e specific numai celor aleși ce nu se pot uita. Omul, ca și filosoful, și-a edificat o **biografie exterioară** ce nu va putea suferi prea multe modificări. Pilda înaintașilor se cere reținută de generațiile mai noi ca un simbol ce se cuvine să-l rememorăm.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frînte

de LINU

Petre Got, Stelele strigă, poeme, Editura Eminescu, 1988.

Trebuie să ai un auz foarte fin ca să sesizezi muzica ideilor din poezia lui Petre Got.

Cronica literară

de AL. PIRU

Versul auster

Dacă aş fi întrebat ce poezie prefer, în vers clasic sau în vers liber, aş răspunde că, deşi aparent nu e nici un raport necesar între poezie şi versificaţie, sînt pentru versul clasic, pentru că versul liber, fiind de fapt proză mascată sub formă de poezie, este la îndemîna tuturor, iar istoria ne arată că marii poeţi, Arghezi, Blaga, Ion Barbu, Al. Philippide, Emil Botta, ca să exemplificăm numai cu aceştia, au scris, cu unele excepţii, în vers clasic. Poate fi adevărat că versul clasic e ameninţat de clişee, de care însă nu este scutit nici versul liber, dacă e practicat de poeţi răi. Sînt încredinţat că dacă s-ar institui obligaţia pentru poeţi de a scrie în versuri cu măsură, ritm şi rimă, ierte-ni-se gluma, producţia de poezie ar scădea brusc. Cum însă în această materie nu ştim la ce ne putem aştepta, să lăsăm iniţiativa poeţilor.

A doua chestiune. Dacă aş fi întrebat la ce vîrstă trebuie să înceapă să scrie poeţii, aş răspunde că poezia n-are vîrstă, şi că poţi fi extraordinar la 47 de ani, ca Arghezi (ne referim la volumul de debut), sau la 22 de ani, ca Al. Philippide. Amîndoi au stagii anterioare : nu s-au grăbit să apară în volum, Anghezi a aşteptat 31 de ani de la prima poezie publicată ! Sigur, nu e o regulă şi nu e valabilă pentru toată lumea. Nu există limită de vîrstă pentru debutul în volum şi poetul adevărat poate fi cît de tînăr şi, de ce nu ?, cît de în vîrstă.

Cred că Editura Cartea Românească (lector Mircea Ciobanu) a făcut o achiziţie foarte bună publicînd **Hronicul racului**, volumul de versuri al necunoscutului pînă acum (a debutat în prima serie a revistei lui Tudor Arghezi, **Bilete de papagal**) Luca Dumitrescu, de aceeaşi vîrstă cu Emil Botta şi Emil Cioran. În volum se află o poezie în care Luca Dumitrescu îşi evocă prietenul dus, pe Emil Botta : „Numai cînd / Mi-amintesc / Ochii tăi, luminînd / Nelumesc / În spectacole, / Fruntea ta cu miracole, / Mai trăiesc".

De ce a aşteptat atît de mult poetul să-şi publice întîiul volum ? Pentru că şi-a dorit un condei matur şi a vrut să-şi comunice gîndul său nu oricum, ci melodic. Luca Dumitrescu e un reflexiv, nu însă conceptual, ci, oricît de sobru, imaginativ şi de sugestie muzicală. Întrebările sale sînt dacă în cursa cu timpul şi-a mai păstrat visele naive, fiorii spaţiului agrest sau celest cu fiinţe fabuloase, benefice sau demonice, serafice sau infernale : „Cerbi cu stele-n coarne, răscolind păduri, / Lupi lihniţi de sînge, ţopăind mahmuri !". Versurile fac parte dintr-un ciclu care numără cincisprezece piese, **Hibernale**, nu numai cu viziuni, dar şi cu dojeni şi previziuni ale ultimei călătorii : „Te căznești degeaba să-ţi mai întreţii / Steaua, luna, cerul, idolii hazlii. / Dorm zăpezi pe creste ! Ce mai poţi s-aştepţi ? / Doar vreun loc mai dulce-n rîndul celor drepţi. / Vîntul, piele goală, muşcă din zăbrele. / Scoală-mi-te, scoală peregrin prin stele !". Alături de fluenţa versurilor care nu sună cunoscut, nu amintesc de un alt poet, trebuie să recunoaştem şi ineditul confesării unui sentiment nu atît de neliniştit, cît de împăcare cu legile firii. Iarna vieţii e resimţită senzorial, fizic, într-un fel cum nu s-a mai spus : „Iar pe trup, oriunde degetul mi-l pun, / Simt sub piele viaţa, înghetată tun". Întrucît are un limbaj al său, Luca Dumitrescu nu se sfieşte să actualizeze într-o parafrază mitul reintegrării în cosmos din **Miorița** : „Pe cînd, rămaşi singuri, veghind vechea vatră, / Munţii mari m-ar plînge din inimi de piatră / Şi, ca la sfîrşitul unei bătălii, / Stele s-ar aprinde printre năsălii. / Peste albe creste ar dormi atunci, / Îngeri cu surîsuri proaspete de prunci. / Păsările morţii cu penajuri moi, / S-ar lăsa din cetini, noaptea printre oi. / Astfel că la urmă oile s-ar stringe / Şi în toiul nopţii şi ele m-ar plînge". Am citat numai zece versuri din şaisprezece cîte are în mod nedesmînţit fiecare din cele cincisprezece poezii ale ciclului. Poetul foloseşte în toate ritmul iambic, măsura de şase silabe şi rimele perechi. Am recunoscut o rimă din **Cantilena** lui Dan Botta : stringe / sînge.

„N-am nici o slăbiciune pentru metaforele ciudate", declară poetul în continuare şi mereu atent la versul armonios, caligrafic, dedică poeme soţiei şi, la a cincisprezecea aniversare, celor două graţioase fiinţe cu numele de Mira şi Milena, cea dintîi cu trupul încins de mistere pe care o ia la braţ ca un Don Quijote trezit din vis, cea de a doua numai prospeţime şi culoare, abia atingînd cu pasul pămîntul şi dispărînd ca şi imperceptibil pentru ochiul adumbrit : „În freamătul acesta de grădină / Pe care-l laşi în urma ta cînd treci, / Ca pe un zvon subţil de crinolină, / Cu şerpuiri de umbre şi poteci, / În sumbra mea-nserare te îneci / Ca-ntr-un ocean, o algă de lumină". Mai ales ultima imagine e bine găsită. Patru strofe au imagini nemaiîntîlnite la peisagiştii maritimi, ca de pildă la Ion Pillat, alcătuiesc o stampă pentru Marea Neagră. E ceva aici din spiritul inventiv al lui George Topîrceanu : „Valuri, tumbe, zdrenţe, zări, / Luna putredă, puhavă, / Macerată de otravă, / Colţuri, molime, trădări, // Ură, sînge, dinţi, pumnale, / Singuratice catarguri, / Sfidătoare peste larguri, / Ca prin holde verzi, furnale, / Firavă, trîndavă, perfidă, / Astronomică jivină / Cu-ndulciri de balerină / Pe sub pielea grea, lichidă, // Marea gîfîie astmatic / Şi se sbate în arcane / Fabuloase, năzdrăvane, / Prinse-n vechiul ţărm sarmatic".

Evident, umorul nu e specialitatea lui Luca Dumitrescu. El e mai degrabă un observator detaşat de obiectul privirii, cînd nu un evocator nostalgic, temperat, discret, al anilor cînd n-ai complexe şi te laşi tîrît de aventură. În asemenea împrejurări, poezia ia un aspect narativ, aducînd cu cel din **Flori de mucigai**, precum într-un **Salut oraşului de baştină** unde ne întîmpină relatarea primei întîlniri, la douăzeci de ani, cu aceea care nu e nici Afrodita, „nici Hera, nici Geea, ci toate laolaltă : femeia, femeia în carne şi oase", portretizată foarte arghezian : „S-a arătat ca o fată / Nevinovată. / Era pe stradă / Fără ca să se vadă / Şi chiar să ştie că există : / Ca un luceafăr, ca un inel, ca o batistă. / Purta o fustă / Strînsă pe talie, / Şi în acea dimineaţă / Stranie / Părea o lăcustă / Sau altă ginganie / Ieşită la plimbare prin fîncaţă. // Ptiu, drace ! / În faţa unei arătări / Ce puteam face ?". Rememorează că, la sfîrşitul întîlnirii, ea i-a spus : „Aş vrea să murim împreună !".

Sînt alte versuri care prin cadenţa lor aduc aminte de evocările mitologice, parnasiene, ale primului Ion Barbu precum acest fragment referind asupra necazurilor conjugale ale zeului faur din **Turnul lui Hefaistos** : „Încins cu nituri şi hrănit cu lavă, / Hefaistos frămîntă fără grabă / Un dumicat călduţ de fier în labă. / Şi cum, de cînd tot umblă Afrodita / Anapoda, şi-a cam pierdut sărita, / În timp ce-n palmă stringe ca un gîde / Metalul cu privirile suride, / Gîndind, bag seama-n sinea sa, uritul / Că tot aşa i-ar stringe şi ei gîtul".

Compoziţia de cinci sute de versuri **Frumoasa fără trup sau umila comedie** nu reia tema din **Miron şi frumoasa fără corp** a lui Eminescu, exprimă, urmînd un exemplu al lui Alexandru Philippide din **Visuri în vuietul vremii**, regretul pentru desuetudinea în care au căzut marile motive lirice („Crepusculul, amiaza, aurora / Azi nu mai sînt pe gustul tuturora..." ; „Sînt demodaţi şi crinii languroşi / Şi palida regină-a înserării"), ca şi necesitatea de a se salva din impasul locului comun, al lipsei de orice idealitate. Indiferent de ce îşi închipuie că este adevărata poezie, o ieşire din contingent în orice caz, Luca Dumitrescu este un poet cu aspiraţia desăvîrşirii, a perfecţionării continue a mijloacelor de expresie, meritînd atenţia criticii şi a oricărui cititor. Oricît de tîrziu, **Hronicul racului** se cădea publicat, este bine că a apărut şi ne facem datoria de a-l semnala.

OPINII DE CRITIC TÎNĂR

Modernismul — identitate şi praxis

În cadrul reînnoitului său **dialog cu veacul**, Radu Florian se ocupă, eseistic, într-un al doilea volum (ed. Cartea Românească, 1968) de **Metamorfoza culturii în secolul al XX-lea.** Mai exact, de o primă metamorfoză, ce poate fi pusă, legitim, pe seama modernismului, a tipului nou de sinteză a identităţii spirituale a omului, care caracterizează aproape întreagă jumătatea dintîi a veacului acesta, aflat sub semnul unei continue ambiguităţi. La „misterul" dintotdeauna al oricărei opere de artă (Adorno) se adaugă diversitatea aproape imposibil de surprins a fenomenului cultural modern, varietatea indefinită a manifestărilor creativităţii concretizată în monumentele, adesea contradictorii, ale modernităţii. (În **Modern, modernism, modernitate**, 1971, Adrian Marino observa : „Loc geometric al determinării istorice şi al creaţiei supraistorice, sinteză de particular şi universal, modernitatea constituie o categorie liberă, etern deschisă evoluţiei, transformărilor. De unde artificialitatea şi imposibilitatea definiţiei pur formale, abstracte", **op. cit.** IV, 5).

Conştient de proporţiile colosale ale discuţiei în sine, Radu Florian operează unele reducţii, nu atît simplificatoare cît imperios necesare în planul opţional, ele fiind „menite să uşureze înaintarea investigaţiei, luminarea ei interioară". În linii mari, cele două opţiuni se axează pe „surprinderea transformărilor [...] culturii umaniste", ştiinţele naturii fiind implicate doar în calitate de martor (1) şi pe „alegerea unui moment special al pătrunderii în metamorfoza spiritului, [...], cel al rupturii" (2). Este favorizată, deci, **delimitarea** modernităţii de „viziunea clasică a culturii", adică, în fapt, de o modernitate... anterioară. De aceea, concluziile nu pot fi abstractizate conceptual, iar extrapolarea lor se va lovi, în mod firesc-necesar, de acţiune, ce se face simţită din mers, a unei a treia „modernităţi", cea a timpului prezent, beneficiind şi de o altă perspectivă integratoare. Radu Florian este pe deplin conştient şi de acest lucru, lăsînd drept final deschis (şi, oricum, temporar prin prisma planului construcţiei sale) al acestei etape de lucru mănunchiul de consideraţii din postfaţă, tratînd chestiunea atît de discutată în anii din urmă a post-modernităţii.

Înainte, însă, de a ajunge aici (şi, probabil, la volumele viitoare), autorul creionează un atent profil al modernităţii primei jumătăţi a secolului (lăsîndu-se, de fapt, „desenat" de spiritualitatea lui!), adică a ceea ce numim şi în mod curent fenomenul modernismului. Remarcabil ne apare capitolul introductiv, consacrat examinării **premise-lor unei meditaţii despre cultura secolului**, un eseu distinct, structurat în jurul a trei teme fundamentale. Relaţia dintre cultură şi identitatea umană(1) este văzută altfel decît la eleaţi, de pildă, identitatea existînd prin cultură, dar fiind realizată prin praxis, ceea ce contribuie la eliminarea cercului vicios al „subiectivităţii lipsită de finalitate". Astfel, cultura este concepută ca expresivitate obiectivă a spiritului (2) „fenomen eminamente social, dar care se obiectivează de regulă prin creaţii individuale". Crearea de sensuri umane diferenţiate **(semnificarea)** „se originează în solicitarea şi nevoia praxisului de a valoriza procesele sociale şi naturale în care sînt implicate existenţa umană, actele ei". Cursul firesc al meditaţiei conduce la discuţia culturii ca mimesis (3). În acest punct, demonstraţia suportă o voltă care o întoarce, logic, spre mijlocul secolului trecut, reluînd, din perspectivă lărgită, interogaţiile lui Baudelaire şi ale celorlalţi reprezentanţi ai... modernităţii anterioare.

Practic, surprinzînd **metamorfozele culturii europene**, Radu Florian se decide pentru relevarea unui **continuum**, respingînd implicit şi explicit teoria spengleriană, care atesta existenţa unei fracturi între două epoci sau paliere culturale diferite. Discutîndu-se pe larg **izvoarele filosofice şi teoretice** ale metamorfozei culturii (un studiu solid, pe linia specializării autorului), se polemizează cu metafizica nietzscheană, producătoare a „ideii eronate" conform căreia, în condiţiile spulberării de către raţionalitatea istoriei a valorilor raţionalismului pozitivist, „salvarea omului de degradare şi decadenţă ar sta într-o viaţă dionisiacă, adică în una a iraţionalităţii spontane". Acesteia îi este opusă reînnoirea raţionalismului în opera lui Marx (loc în care autorul reia parte din ale sale **Reflecţii asupra filosofiei marxiste**, 1974), prin care se institue „o deschidere umanizatoare integrală, dezalienantă, avînd în centrul ei lărgirea ariei de libertate şi creativitate a omului".

Nu vom insista, aici, asupra ipostazelor propriu-zise ale metamorfozei culturii în modernism, aşa cum le comentează, corect însă, fără intenţia de a produce ineditul, Radu Florian. De remarcat, totuşi, polemica, subterană sau manifestă, cu un anumit tip de viziune asupra unora din momentele definitorii ale artei modern(ist)e. Într-un alt capitol, în care discută „începuturile metamorfozei", această tendinţă este şi mai evidentă, autorul, lansînd, de pildă, o serie de interogaţii retorice asupra unora din concluziile lui Hugo Friedrich. Lui Lukacs, în calitate de interpret al culturii aplicat la unele opere specifice, i se indică „limitele unor derogări", ca variante explicabile ale incomprehensiunii (în plus, forţarea tipologiilor în cazurile lui Proust şi Kafka este mai mult decît clară). Albérès, cu ale sale... **Metamorfoze ale romanului**, este contestat în multe privinţe (şi cu multă îndreptăţire). Dincolo de asemenea constatări, în planul hermeneutic, Radu Florian nu ezită nici să pună în discuţie teoria critică a Şcolii de la Frankfurt, în spetă dialectica negativă a lui Horkheimer şi, mai ales, Adrono. Şi de data aceasta, este reiterată ideea existenţei spirituale prin cultură dar care nu se cantonează în cultură ca într-un spaţiu suficient sieşi, fiindu-i necesară deschiderea spre praxis. De aceea, constată autorul, paradoxul teoriei critice stă în claustrarea ei în negativitate, „într-o gîndire ce se proiectează în faţa contradicţiilor, în loc de a căuta să le domine şi să le soluţioneze, în măsura posibilităţilor obiective existente". Dialectica negativă a lui Th. Adorno „se limitează pe sine însăşi fără dimensiunea spiritului proiectiv".

Concluzia parţială a acestei etape de studiu afirmă cultura secolului ca „una a interogaţiilor şi a căutărilor deschise", totodată statuîndu-se că astfel se avansează pe drumul unor posibile rezolvări ale acestor dileme ce alimentează alienarea contemporaneităţii. Radu Florian nu putea, deci, să nu se refere, măcar într-un post-scriptum, la... post-modernism. Şi o face, avansînd, după cît se pare, concluziile unei viitoare argumentaţii de o factură similară. Deocamdată, se referă la fetişizarea termenului în sine, extinzînd, relativ forţat, consecinţele acestei „maladii mitice a spiritului" la esenţa fenomenului. Pentru Radu Florian, post-modernismul este numai o altă formă a modernismului, actualizat însă prin experimente inedite. Tot astfel, putem presupune că şi metatextul rezultat se luptă cu forme anterioare ale incomprehensiunii. La început, e adevărat, a fost modernismul... Dezbaterea, totuşi, continuă !

DAN-SILVIU BOERESCU

În razele libertăţii

Nu-mi cere altceva
unica mea patrie — Republică
decît să-ţi ascult sevele
în mine înflorind
ca izvoru-n ochiul fîntînii.
O, nu-mi cere altceva
înmiresmata mea glie
decît să-ţi bucur veşnicia
cu floarea inimii
în razele libertăţii !

CRISTIAN MARIN PETRE

Zbor

Mă mistuie azi dorul de albastru,
Mi-nalţ spre zări tot mai semeţ privirea.
Nu pot uita acel prim zbor spre astru :
În sus, în zbor ! Aceasta mi-i menirea.

Cu aripi tai o margine de zare,
Prelung, din braţ, penajul mi-e desprins,
Plutind ca albatrosul, peste mare,
Cu spaţiul larg, privirea mi-am deprins.

În sus, un unic ţel mă mină,
Statornic gînd ce naşte din străbuni,
Un tînăr vis, mă poartă azi de mînă,
În zborul peste cea mai bună dintre Lumi.

VALENTIN GEORGE CĂLIN

PATRIE, IUBIRE ETERNĂ

Poeme de

Ion Văduva Poenaru

Iubirea sacră

Cît timp mă știu, eu țării mă închin,
Ea mi-este-n suflet singura icoană ;
Eu sînt prin ea și soare-n ochi și rană,
Sînt clipa-n veșnicie de destin.

Alt țărm nu am și n-am altă iubire,
Ea îmi e mamă-n toate cîte sînt,
Îmi este rădăcină și pămînt,
Cu ea pătrund prin porți de nemurire.

Cînd mi-este greu sau bine, îmi îndrept
Corabia spre portul ei din soare
Și nu mai cade peste timp ninsoare,
La poarta ei istoria aștept.

Mi-e numele pictat pe-a doinei geană,
Pe fire mari de iarbă urc în cer ;
Nu-s vînturi să mă-ngroape, să mă pier,
Iar inima în piept n-o am orfană.

Prin timp mă-ntorc mereu și-o regăsesc,
Pe cosmicile tărmuri carpatine,
Pe obcini pin' la mare-n suflet vine,
În mantie de suflet românesc.

Cît timp mă știu, eu sînt această țară,
Cu brazi înalți, în inversat izvor ;
Albastru-i cer e ochi de tricolor,
Pe gene-n larg de timp, privirea zboară.

Scoica zării mele

În toate cîte-am fost, voi fi mereu,
Căci toate cîte sînt au fost să fie,
E-n noi, mereu, o nouă veșnicie,
Mereu în miezul clipei sînt și eu.

Un ciob de lut e scoica zării mele
Și valurile timpului se-adună,
La mine-n piept, și-acolo, sus în Lună,
La mine-n ochi, și-acolo, sus, în stele.

Sub iarbă, verde, clipa se-odihnește,
Turnată de olarii ce n-au moarte ;
Ea mă așteaptă, în adînc, departe,
S-o scot și să-mi vorbească românește.

În toate cîte-am fost e vremea noastră,
Ne re-ntîlnim cu cei care-am plecat
Și-om fi, mereu, izvorul, luminat
De-un ochi sfințit de-ntindere albastră.

Sînt martori toți acei ce mi-au lăsat
În glie manuscrise înțelepte,
Cu ele urc prin timp abrupte trepte,
Pe-un drum ce curge-n suflet ne-ncetat.

Ascult în mine lumea din demult,
Un cînt de scoică fără-asemănare ;
Mă calcă valuri multe dintr-o mare
Ce-adună al istoriei tumult.

Perdele mari de dor

Perdele mari de dor mă înfășoară
Și prin fereastra ochilor privesc
Întinderea din cîntul românesc,
Iar sufletul, pe munte,-un munte cară.

Cu doina trec prin largul vieții mele,
Cu ea adorm și mă trezesc în gînd,
Curg rîurile-n mine tremurînd,
Să se audă pînă-n cer, la stele.

Sînt genele, perdele de iubire
Și peste ochii soarelui coboară ;
Mă uit cum mă rănesc cu primăvară,
Cu vară cum mă vindec de rănire.

Sub pleoape mă ascund pentru-o secundă,
Să caut timpu-n mine, timp să fiu,
Să simt pămîntul țării, pururi, viu,
Cum știe în sămînță să pătrundă.

Nu poate din lumină să mă fure
Nisipurile vastelor sahare ;
Cînd voi pleca, voi ști că plec din soare,
Să mă întorc, în soare, ca pădure.

Perdele mari de ape mă conjugă
Și timpul tot îl chem la mine-n dor,
Să fiu și după ce n-oi fi, cocor,
La aripă, iubirea mă înjugă.

Ion C. Ștefan

DIMINEAȚA CĂRȚILOR DE ONOARE

În fiecare dimineață ieșea în livadă, pîndind mugurii, mîngîind cu privirile firele de iarbă ce se înălțau imperceptibil și-atunci i se părea că el însuși este un pom prins cu rădăcinile de anotimpurile acestor meleaguri, purtînd în trupul său viguros răspunderea viitorilor lăstari, răsfirîndu-și visele în ramuri și-n frunze...

Timpul aluneca peste gîndurile lui, trăgînd albastrul cerului într-o nesfîrșită ducere. Între baterile de aripi ale primăverii — ei, Oamenii — singurii conștienți de marea bucurie și tot atît de marea tristețe care sînt trecerile lor, pretutindeni și totdeauna...

Simtea nevoia să se prindă de ceva, de un cireș înflorit, de antenele sufletelor elevilor săi, de-o filă de carte, de-un fir de iarbă, de-o speranță.

Într-o zi, Veronica Șerban intră sfioasă în biroul lui, cu o **Carte de onoare** în brațe.

— Tovarășe director, aș vrea să vă citesc ceva, dacă sînteți bun și aveți puțin timp să mă ascultați...

În ochii ei strălucea o bucurie tinerească, o nobilă primăvară umană, care era în acea clipă comandanta instructoare de unitate...

„Iată cum înmugurim și noi, iată cum rodim !", gîndi Arefeanu, conștient fiind că momentul solemn pe care îl asteptase sosise chiar acum, odată cu intrarea pe ușă a Veronicăi.

— Te rog, ia loc și citește ! Am puțin răgaz și sînt curios să-ți aflu gîndurile !

— Nu sînt numai ale mele, ci ale noastre, ale profesorilor tineri care lucrăm cu pionierii și ale copiilor înșiși. Anul acesta, de exemplu, le-a început tovarășa Andreia Străulescu, eu le-am continuat, altul le-a preluat...

— Spune-mi, Veronica, trăiești în mod conștient acest sentiment al trecerii timpului ? Simți nevoia cristalizării lui într-un fapt ?

— Da, cum să nu, fiecare dintre noi — cel puțin educatorii nu putem face excepție —, este stăpînit de acest gînd !

— Cred că ai dreptate... Eu nu mă mai pot desprinde nici-o clipă de sub aripile lui înalte! Cred că fiecare dintre noi încearcă această neliniște, mai ales primăvara... La dumneata, de exemplu ?

— La mine e ca o bucurie a desțelenirii, ca o însămînțare, ca o rodire, ca prima cărămidă pe care o punem la temelia construcției...

— E și firesc să simți așa, dumneata ești tînără ! Orice zi ți se pare alt fel de început ! Ce splendid triumf este tinerețea !

— Vă încearcă nostalgii de primăvară ! zîmbi Veronica... Nu vă supărați, dar cred că la dumneavoastră n-a sosit timpul regretelor ! Sînteți încă un bărbat tînăr...

— Bine că l-ai pus pe „încă", ceea ce înseamnă îngăduință și delicatețe din partea dumitale...

— Totuși...

— Dacă ar fi să ne luăm numai după suflet... fir-ar să fie, aș rămîne veșnic tînăr. Dar, vezi dumneata, timpul este într-o continuă reînnoire, iar noi nu sîntem între filele lui decît clipe, clipe, clipe..., ca niște flori conservate într-o carte.

— Tocmai despre asta este vorba, tovarășe director, despre **Cartea de onoare** a unității noastre de pionieri !

— Voiai să-mi citești ceva ! Scuză-mă, ne-am luat cu vorba și am ajuns în altă parte... Te rog să citești !

— Pentru că... începu Veronica emoționată, înțelegem necesitatea vitezei, înfrigurarea și luciditatea epocii, uimirea descoperirii universului, încordarea trăirii timpului, bucuria marilor întrebări asupra zborului nostru, febra mîinilor transmisă lucrurilor, dragostea de litera și neliniștea începuturilor, pentru că iubim pămîntul acesta, apele, oamenii, cinstea, demnitatea și puritatea lor, cutezăm să începem nelimitata luptă a luminii...

— Noi sîntem o școală cu mulți literați ! Felicitări !

— V-am spus că nu sînt cuvintele mele, ci ale Andreiei !

— Pentru școala noastră a fost o profesoară bine pregătită, o comandantă de pionieri energică. Păcat că s-a întîmplat ce s-a întîmplat ! Sincer îți spun, o regret ! Afirmațiile mele n-au nici o legătură cu dumneata. Fiecare, în felul dumneavoastră, sînteți o bună comandantă, iubită de cadre și de pionieri ; dar, desigur, vei înțelege, vă completați, nu vă excludeți !

— Sînteți dumneavoastră un tovarăș bun ! Asta este !

— Te rog să citești mai departe.. Sau nu, înainte de asta vreau să-ți amintesc un pasaj dintr-un referat prezentat de curînd în comisia metodică a învățătorilor ! Sper să-ți placă și să te mobilizeze !

— Dumneavoastră știți totdeauna să mobilizați prin metode neașteptate. Deci, ne schimbăm pentru cîteva minute rolurile. Iată : voi fi ascultătoare, cuminte și atentă ! Îmi puteți da nota zece !

— Ascultă, Veronica, o profesie de credință ! „După treizeci de ani de muncă intensă cu copiii, am ajuns la concluzia că, în afara calităților de bază, pe care trebuie să le îndeplinească un dascăl, de-o deosebită importanță rămîne dorința de a solicita de la fiecare copil ce poate da mai mult, hotărîrea neclintită de-a obține rezultate cît mai bune. Numai o asemenea dorință ne dă capacitatea de a selecta metodele cele mai potrivite și apropiate de sufletul fiecărui copil, de a le îmbina și a le folosi unde și cum trebuie, în mod creator. Tocmai în această capacitate constă măiestria pedagogică a fiecăruia dintre noi. Nu am intrat niciodată la lecție cu gîndul de a trece ora, ci cu dorința de a realiza cît mai mult din ceea ce mi-am propus. În acești ani i-am tratat pe copiii buni sau mai puțini buni ca pe niște oameni cu personalitate diferită, asupra cărora trebuie să mă plec cu grijă, să le înțeleg universul și să-l dezvolt. Lucrăm ca într-o seră : solul, lumina, apa sînt date — dar munca rămîne a noastră : alegem sămînța bună de neghină, semănăm, udăm și așteptăm ca plantele să dea primul semn de viață, apoi le plivim și le îngrijim zi de zi, le săpăm pămîntul din jur, culegem și alungăm buruienile pînă cînd vine timpul să adunăm roadele ! Cîtă bucurie ! Fiindcă în aceste roade există și sămînța pentru viitoarea recoltă. Noi căutăm infinitul și veșnicia în zările îndepărtate, dar ele sînt atît de aproape, la îndemîna noastră, într-o modestă sămînță ori în sufletul și în privirile unui copil. M-a impresionat întotdeauna încrederea cu care vin copiii la școală, pe ploaie, pe viscol ori pe arșiță : aceeași încredere cu care îi a-

duc, în prin
părinții. Ați
oricît de ma
cît de sus
sociale, își
deauna în
sorul ? Cînd
mici la școa
gîndurile :
învățați car
adevărat ! A
ani să nu
copiilor, ci
observ și să
intențiile
strige o buc
cînd emo
tețe. Dă str
frez gînduri
betul profes
de zi să m
pentru a-mi
rînd conștii
pect cît mai
știință înalt
prezentăm
noastre mes
ceste cuvint
— Cum să
Veronica
re. Avea
privi îndelu
mărturisi :
— Trebuie
dumneavoast
frumusețea

cuvinte simp
scris într-un
ultimul consi
le-a citit și a
mi s-au pă
mult decît
gogice, bine
— Au fost
aceeași emo
ceeași lacrim
dumitale ac
Înțelegi de c
— Cred că
noi s eeaz
fleteasca...
— Un arc
familiei, da

SECVENȚE LIRICE

Floarea Țuțuianu

Gînduri lăsate pe obiecte

Gînduri lăsate pe obiecte
contur fără atingere
noli me tangere
citesc viețile pictorilor iar viața ta
așteaptă cu fața întoarsă
să fie
noapte în care ploaia îți udă
amintirile te trezești
stoarsă
albită dimineață despicată de vrăbii
în timp ce sfîntul Francisc
predică păsărelelor
mica ta flagelare

fascinată
madona din cui cu un zimbet
absent înghețînd peisajul

Poemul

Nimic din frăgezime nimic din trufie
nimic din iluzie
poemul – lecția de anatomie
a doctorului Tulp

o boare de ironie te desparte de trecut
cuvintele refuză să se așeze pe obiecte
desfidîndu-le
poemul mă roagă să-l iau în serios
fii serios îi zic
marile teme au rămas în urmă
abia dacă se mai văd
urme de pași sub apă

mai nou mă ocup de oglindă
îmbătrînește pe ascuns
crema de noapte pentru sufletul de zi
de lungimea coapsei în modă
cît lăsăm privirii cu vîrsta
cît nu
cît nu...

Rochia albă de pichet

Viața mea în poem
(uneori duminica în fața oglinzii)
îmbracă rochia albă de pichet gros
a Emily-ei Dickinson
și pentru că e umbrită de atîtea calități
atunci
să rămînă singură
(în fața oglinzii 26 de ani)
din blocul meu turn de fildeș
de sfoara unei iluzii schimb
semne cu realitatea surdo-mută

ui, de mînă,
at că un om,
unge el, ori-
ierarhiilor
ecta întot-
l ori profe-
ii îi aduc de
rcă le citesc
adus ca să-l
lasă un om
les în aceşti
peste capul
ii lor, să le
leg licăririle,
că vor să-şi
ie că-şi as-
o m tris-
să le desci-
ta este alfa-
tre. Încerc zi
sîrguincios
mi în primul
care o res-
Fără o con-
putem să ne
ăsura nobilei
.. Îţi plac a-

că în picioa-
i în ochi. Il
director şi-i

unosc că fără
ş fi văzut
ă din aceste

e mamei. Le-a
at, cel pentru
rofesoral, mi
dar atunci nu
u nimic mai
cuvinte peda-
te.
e şi scrise cu
i poate cu a-
odestă ca şi a
ascultîndu-le !
e-am citit ?
Fiindcă între
com ne su-

timp, ştafeta
um nu mai e

vorba numai de familia dumneavoastră, în înţelesul strict al cuvîntului, ci de familia tuturor dascălilor de bună credinţă.

— Înţeleg, tovarăşe director, şi această înţelegere superioară, pe care dumneavoastră mi-o sugeraţi, mă obligă.

— Mai stai o clipă ! Ştii că mai există şi o **Carte de onoare a şcolii ?** Nu pricep cum s-a întîmplat, dar, în timp ce dumneata te gîndeai să vii spre mine cu jurnalul pionierilor, eu treceam cu respect şi recunoştinţă peste filele acestei Cărţi de onoare. Nu sînt prea multe scrise, un scurt istoric al începuturilor învăţămîntului, primii dascăli, momentul inaugurării noului local, apoi nişte file albe, după care urmează impresiile unor vizitatori străini.

— Înţeleg sugestia ! Trebuie să umplem cu fapte aceste file...

— Mai mult decît atît : să ducem mai departe în această comună flacăra vie a învăţămîntului românesc ! Iată de ce s-a încercat chiar astăzi puterea de a merge mai departe, iată ce am consemnat în graiul sec al cronicarilor de acest fel : „Această **Carte de onoare** se vrea o oglindă a vieţii spirituale a şcolii. Am răsfoit cu emoţie o primă parte a începuturilor adunate prin stăruinţa unui harnic profesor de istorie, deoarece învăţămîntul din comuna noastră îşi trage izvoarele din vremuri îndepărtate, care se cer studiate cu atenţie şi aduse la lumină Dar timpul care curge printre noi ca un fluviu al speranţei, ne obligă, pînă la temeinica împlinire a **Istoriei învăţămîntului din Măineşti**, să consemnăm, măcar în treacăt, evenimentele mai importante !" Noi credem în viaţă, Veronica, ridicăm statui după modelul perfecţiunii, zidim cu suflete omeneşti, zburăm pe aripile iluziilor tuturor copiilor pe care îi educăm ! Sîntem esenţa. Împăraţii şi comandanţii, conducătorii şi constructorii marilor cetăţi, savanţii şi descoperitorii, zidarii şi plugarii — toţi au avut la început un dascăl. Noi sîntem binele. Trudim să mişcăm spre progres roţile grele ale omenirii, alinăm durerile, liniştim sufletele, sădim curajul, înălţăm şi înflorim livezile, construim uzinele, aşternem marile magistrale, presărăm faţa pămîntului cu de toate : sate şi oraşe, roade şi ape, grîne şi zîmbete, lucruri şi zboruri, iubiri ; despicăm apele cu albastre alunecări, spintecăm norii şi încercăm să ajungem dincolo de spaţiul imaginaţiei ! Neliniştiţi şi veşnic căutători, sîntem şi noi progresul.

Aurora Inoan

CA UN VIS

Într-o asemenea seară cînd, aşezată pe una din pietrele digului se invoca pe sine, minunea se produse. De fapt, Maria o presimţise, impresionată de fenomenele care o precedaseră vreme de două-trei zile.

Spre ţărm, apa se transforma treptat într-o masă translucidă, colcăind de meduze. Mai mari, mai mici, de dimensiunea unei unghii chiar te plesneau moi peste trup, peste ochi, peste gură, ţi se aninau în păr şi în acest asalt, inconştient şi involuntar, te puteai foarte lesne închipui tu însăţi transformată în cine ştie ce vieţuitoare marină, gelatinoasă, inodoră şi transparentă, un fel de închipuire inconsistentă, al cărei adevăr Maria încercase să-l descopere cu cruzime, aprinzînd pe plajă o asemenea vietate, care parcă nu exista, parcă nu suferea, ci doar se topea încetul cu încetul, sfîrîind imperceptibil... Mai tîrziu, Maria alcătuise un fel de natură statică din scoici, din pietre şi din rămăşiţele zdrenţăroase şi dezolante a ceea ce fusese pînă nu de mult cîte o „aurelia aurita" sau o „pilema pulma" din generaţia sexuată a hidrozoarelor...

În cîteva zile se înmulţiseră vertiginos şi, cu cît deveneau tot mai stăpîne pe ţărmuri, cu cît prezenţa lor, deranjantă de-acum, alunga oamenii din valuri, cu atît marea îşi schimba culoarea şi nu mai era nici limpede, nici verde, ci mimetică, împrumutase culoarea pămînturilor, era o siennă lichefiată fremătîndă şi vălurită, aidoma magmei într-un spasm seismic.

Cam asta fusese **prefaţa**, pentru că, într-adevăr, explica cele ce urmau să se petreacă, iar acum, în noaptea caldă, Maria privea, adunată pe-o piatră, cum fulgere fosforescente străpung golful. Valurile se aprindeau aşa cum se aprind artificiile şi înaintau în jerbă spre ţărm pentru a se pulveriza în miliarde de licurici, biziind şi răspîndindu-se întărîtaţi.

Fascinată, fata nu se putea urni. Avea senzaţia că poate lua marea în căuş, aşa cum făcea pe cînd era copilă cu cîte o mărgea fosforescentă, pentru a se uita la ea pe întuneric, fosfena-fosfenelor pitulată într-un pumn de copil şi taină de îngînat la urechea bunicului.

La un moment dat se ridică şi, înaintînd de-a lungul ţărmului, preluînd senzualitatea nisipului umed, care-i înfiora plăcut tălpile şi a spumei care-i cuprindea cu tandreţe gleznele-i subţiri, halucinată, se descotorosi, rînd pe rînd, de haine, într-un dans improvizat şi păgîn parcă, asemănător ritualurilor ancestrale, împlinite pe vremea lui Rubliov de către cei alungaţi în păduri, se despuie deci cu voluptate şi intră în mare, de parcă s-ar fi aninat, pierdută de dragoste, de grumazul unui bărbat...

Păşea liniştită iar cînd apa îi cuprinse mijlocul, începu să o mîngîie încet, delicat, să-şi plimbe palma şi degetele peste starea ei luminoasă pentru ca, identificîndu-se tot mai mult cu fenomenul, să imprime un ritm din ce în ce mai alert dezmierdărilor ei, care se transformaseră astfel în zbateri şi icnete necontrolate, în gemete şi-n muget de mare şi, în cele din urmă, într-o perfectă penetrare înspre acele clipe de pe altă lume ai zice, cînd nimeni nu este decît foarte el însuşi şi nimeni nu poate fi singur pe pămînt...

Electrizată, Maria lovea lateral apa cu palmele, cu înotătoarele, ridicînd şi coborînd braţele — mai multele ei rînduri de braţe, sacre, prelungi şi elegante ca ale unei zeităţi vedice — alcătuind în jurul trupului ei un halo ireal, ce-i desena conturul, valorînd în crochiu cînd sînul, cînd coapsa, cînd pîntecul, rotunjimi sclipitoare de cometă, adunată jur împrejur de propria-i coadă, cochilie sidefată de melc după ploaie...

Un glas o trezi : Maria ! şi fata se desprinse brusc din joc, din haos şi din **dragoste**, înţelegînd ruşinată goliciunea ei. Simţi că îngheaţă fulgerată de privirile răzbunătoarei meduze gorgonice, că încremeneşte şi că se transformă în stană de piatră, în vreme ce nimeni, nimeni nu vine să ucidă arătarea din sîngele căreia s-ar putea plăsmui un cal înaripat şi alb, care să plutească, fantasmă în noapte, lin şi serafic, ca un vis de artist aninat de-asupra oraşului.

Poeme de Gheorghe Grigurcu

Dialectică

Oglinda faţă-n faţă cu vidul ca un Sfinx acesta din urmă
un vid trufaş sunindu-şi meditaţiile conotaţiile cum brelocuri
pieptănîndu-şi sintaxa holbindu-şi ochii goi
cum o pereche de ochelari de soare
apoi la lumina lunii părăsindu-se
uitînd de sine dizolvîndu-se
cum o pastilă-n apa oglinzii
ea însăşi vidă (sterilă)
el însuşi plin (fecund)
prin norocul de-a fi-ntîlnit oglinda.

Vitalitate

E un punct critic dar nu unul mort
un punct în care poţi rata dar şi-n care poţi creşte
cît pletele unei actriţe celebre
cît limba unui tenor
cît degetele unui inventator
un punct în care — murind — mai poţi cu destulă exactitate
marca centrul Morţii.

O mare seninătate

O mare seninătate deasupra capului tău o desenezi cu creta
roata cerului e puţin strîmbă e comme il faut
o bucurie lucioasă cum o cravată
o durere-mbrăcată în haine prea strîmte ce se descos la-ncheieturi
pîlnia telefonului plină de chipuri dezmembrate,
pumnalul blîndeţii cum privirea ascuţită a unor ochi albaştri
catifeaua violenţei în spasme molatice pentru totdeauna fixată
cum o draperie într-un tablou.

Rugul

Aduceţi mai aproape focul aprindeţi rugul
oasele sînt aranjate nu mai rău decît lemnele
mîini şi picioare la bază plete şi respiraţii mai sus
deopotrivă tăiate cu fierăstraie topoare
ori numai cu romantica foarfecă
aduceţi mai repede torţa în lipsa ei şi chibriturile
aprindeţi rugul în vîrful căruia stă falnica jertfă
un copac înfrunzit.

Lacrimi curgînd

Lacrimi curgînd de-a dreptul din inimă
lacrimi care n-au nevoie de ochi
sînge curgînd de-a dreptul din ochi
sînge care n-are nevoie de inimă.

Optimism

Cineva vorbeşte despre nimicire şi abia se clatină uşor
cineva îşi scoate doar portmoneul şi-şi cere scuze
căci se consideră dezbrăcat
cineva se piaptănă-n oglindă şi crede sincer
că are un cap de marmură
cineva îşi face bagajul şi consultă
orarul de zbor al astrelor
cineva imprimă un text pe bandă magnetică
şi trăieşte deja într-un text viitor.

Epitaf

Aici zace o mare o mare puţin adîncă
plăpîndă înăuntrul ei ca o floare
ca Existenţa acolo unde se muşcă pe sine
acolo unde plînge cum cosiţa minuţios împletită
pe umărul unei nubile moarte.

Pentru-a scrie

Pentru-a scrie nu e nevoie să fii îndrăgostit doar liber
pentru-a scrie nu e nevoie să fii liber doar uimit
pentru-a scrie nu e nevoie să fii uimit doar foarte atent
la ceea ce se petrece-năuntrul ficţiunii
cum înăuntrul unei case în care trăiesc
oameni ca tine ca mine.

Citadină

Azi curcubeul vopsind acoperişurile
ce de mai acoperişuri sidefate
cum unghiile.

„E în durere un Gol de care nu-mi pot
aduce aminte"
covoare în care să-ţi afunzi pasul
căptuşesc pavilionul urechii
nu pătrunde decît zgomotul şi furia
cu o octavă mai sus

eu sînt o ea fără operă iar ea
fără soţ adică fără ea
„Acest creier în plină visare" — viaţa mea
în poem

Ştefan Marinescu

Martor

controlul zăpezilor încetase
pădurea agoniza
sub tîrul tăietorului de lemne
reîntors
eram ultimul martor al iernii
privegheînd rănile palide
ale copacilor
dimineaţa pierdută
se dovedise complet anonimă
străină de orice subterfugiu
la adăpostul existenţei
marelui adăpost
al zilei
fără bilet de intrare
mă strecurăm
în nervii ultimului buletin de ştiri
al planetei

Cuvînt bun

fiecare respiraţie cere
o inspiraţie pe măsură
deşi gestul presupune
hrana retorică a cuvîntului bun
fiecare literă se cuvine
turnată în ambalaje de fum
fiecare nume se cheamă pe sine
la judecata de apoi
sărind peste cal
într-un cerc de planete
pe braţe străine
salvînd transparenţa
ameţind de real

Ivernală

Brodam armura fugii dintr-o spiră
cu tîmplele-amorţite, a mirare,
şi-n revărsări de clipe-aromitoare,
un ghem de îndoieli conspiră.

Ultima fantezie amirosea a sînge,
securea-n cerc zăcea, vag înghеţată,
iar iarna, fără şal, suris de vată,
mi te fura pe tine, ochi ce plînge.

Puteam să ne închipuim oricare
cu faţa în eşarfe negre,
sau să dospim noi măşti de veghe,
într-alte semne de-ntrebare.

Dar, de la zvon pîn' la-ntîmplare,
surîsu-ţi ger dezlănţuise,
brodam armura grea de vise,
cu patima-mi neştiutoare.

TEATRU

Tensiunea verbului liric

Cadrul în care D. R. Popescu amplasează acțiunea din **Paznicul de la depozitul de nisip** este unul dintre elementele esențiale ale metaforei textului: la un capăt de lume, în singurătatea Deltei, printre apele în care dospesc reziduurile unui întreg parcurs, dar din care se naște, clocotitoare, viața, printr-un dramatic efort de regenerare. Singurătate și o anume tristețe a sfîrșitului și, totodată, o nestăvilită dorință, chiar dacă disimulată, de încredere în semeni, de dăruire, de renaștere prin sacrificiu. Ciudată relație dintre Hariton, fugitul din lume și de lume, filosofînd tragic-hazliu la poarta nisipurilor ba spulberate, ba aduse de vînt, căutîndu-și liniștea (sau, mai de grabă, liniștirea), după deziluzia unei existențe anoste, maculate de înșelăciune, și Dora, aventurieră părînd că la totul în glumă, că-și bate joc de orice, tînjind de fapt după o fărîmă de înțelegere, de căldură umană în care să-și găsească punctul de sprijin, pretextul moral pentru a putea să continue să trăiască. Nimic, sau aproape nimic nu se întîmplă între cele două personaje ale piesei, acțiunea este trecută într-un plan secund, primul fiind acela al unui comentariu prin excelență liric, încărcat de aluzii la o realitate mai mult presupusă decît sigură, ce se dezvoltă ca temele unei simfonii acumulînd dramatic stări, tensiuni pînă la descătușarea finală.

În spectacolul său de la Naționalul craiovean, **Mihai Manolescu** nu a încercat, printr-un personal decupaj regizoral, să dinamizeze desfășurarea dramatică, ci a păstrat haloul de mister ce plutește peste gesturi și întîmplări, contururile vagi în care mai mult se bănuiesc caracterele personajelor, căutînd să dea viață metaforei printr-o minuțioasă descifrare a sensurilor ei. Chiar dacă, astfel, ritmul reprezentației suferă uneori, chiar dacă o anume supralicitare a verbului liric îngreunează pe alocuri supleța discursului teatral, rămîne neștirbită frumusețea poematică a cuvîntului spus și stranietatea întregii întîmplări. Poate o notă discordantă aduce tocmai tonul incantatoriu pe care cei doi interpreți îl adoptă în rostire — mai cu seamă Ilie Gheorghe (Hariton) — și banda sonoră excesiv „radiofonică". Sigur, deosebit de dificilă a fost sarcina celor doi actori avînd a întruchipa personaje cu o istorie mai mult bănuită, confruntîndu-se într-o încleștare care de fapt e o zbatere în dorința recîștigării omeniei și increderii, a propriei identități. Ilie Gheorghe compune un Hariton însingurat, aparent strepezit de viață, dar sub al cărui aer morocănos cu greu se ascunde o bunătate fără margini, o imensă simplitate a gesturilor mari, de dăruire pînă la sacrificiu pentru ceilalți. Contradictorie în atitudini, fragilă și puternică totodată, încercînd să dea cu tifla propriei neizbînzi în viață, vorbind mult ca să-și înșele îndoielile, bătîndu-și joc ca să-și ascundă nevoia de duioșie, Dora este în interpretarea Mirelei Cioabă un personaj care se înscrie în galeria tinerilor eroi din dramaturgia lui D. R. Popescu. Aspirația către puritate, încăpățînarea de a căuta și de a găsi în oameni ceea ce este încă neîntinat străbat mereu prin și dincolo de atitudinile ei dubioase, de vorbele ei doar în aparență dorind să lovească.

Paznicul de la depozitul de nisip de D. R. Popescu, pus în scenă la Naționalul craiovean de regizorul Mihai Manolescu, este un spectacol solid și convingător, în care tensiunea lirică încîntă și captează privitorul.

MIRUNA IONESCU

FILM

Turismul cinematografic

Biroul de Turism pentru Tineret, organism specializat în educația tineretului prin turism, caută cu succes forme adecvate de sporire a eficienței actului turistic ca manifestare complexă. În acest context, imaginii, în general, și imaginii de film în special, i se acordă un interes crescînd, îndreptățit avînd în vedere posibilitățile imense oferite de arta filmului la confluența cu „arta călătoriei". Puținele rînduri ale acestui articol nu au în intenție o abordare largă a problemei ci — prilejuite de desfășurarea cu cîtva timp în urmă la Cîmpulung Moldovenesc a celei de-a II-a ediții a simpozionului *„Imagine, comunicare, educație"* — se vor opri asupra cîtorva filme de scurt-metraj prezentate în competiție și reținute de selecția juriului care le-a clasat pe primele trei locuri, într-o ordine pe care o vom respecta și noi în ceea ce urmează.

Colinde străvechi (scenariul și regia — Olimpia Daicoviciu) este un florilegiu de folclor românesc autentic, o posibilă monografie consacrată colindelor românești cărora aparatul de filmat le conferă cadrul spectacular adecvat, conceput ca act de cultură și totodată ca formulă de tezaurizare. Filmul are meritul de a nu se fi transformat într-un inventar de „variante" sau într-o succesiune de aspecte ale genului și subgenurilor ca atare, ci el devine o expresie sublimată a ceea ce înțelegem prin colind românesc, aici oferit în localizarea lui maramureșeană în totul semnificativă. Aparatul de filmat îi însoțește pe colindători construind din cînd în cînd spațiul cinematografic al evocărilor din cîntece. Mirele plecat la vînătoare este sugerat printr-o ingenioasă transpunere în spațiul cinegetic, în peisajul specific al pădurii. De cele mai multe ori însă filmul rămîne cu fața la colindători spre a prinde starea lor de bucurie a celebrării păcii și sănătății oamenilor și pămîntului. Spre a înțelege și a aprecia ca atare succesul unui asemenea film căruia spectatorii tineri i-au acordat și premiul de popularitate, ceea ce întărește valoarea lui complexă, trebuie să-l interpretăm îndeosebi ca un portret al omului harnic așezat în rostul muncii și al vieții pe pămîntul patriei. Un firesc suveran al acestor atribute devine dominanta discursului cinematografic.

Piatra de Viștea reeditează, cum titlul o arată, un drum al unui zăcămînt local, banala piatră de la Viștea, de undeva de lîngă Cluj-Napoca, din care locuitorii comunei au început să-și construiască, în afara caselor, impunătoare, adevărate bijuterii arhitectonice, și o mulțime de obiecte de artă, creații realizate cu o inspirație de sorginte populară. Filmul reprezintă, fără îndoială, o invitație la cunoașterea acestor locuri și a oamenilor care au transformat satul într-un adevărat muzeu în aer liber. Piatră și om se reliefează într-o viziune nouă, artistică, într-un legămînt și el semnificativ cu istoria, cu viața.

Ascensiune este titlul celui de-al treilea film premiat în cadrul manifestărilor găzduite de Complexul turistic pentru tineret de la Cîmpulung Moldovenesc. Realizat de Studioul cinematografic al Armatei, el are ca scenarist și regizor pe Ioan Ostrovschi. Ne aflăm în fața unui documentar profesional ce-și depășește cu mult condiția. Deși are ca protagoniști vînătorii de munte ai armatei noastre, filmul nu se mulțumește la a fi o „lecție" de tactică și strategie a armei respective. Renunțînd la comentariu, filmul are ambiția, dar și capacitatea de a transforma în adevărate personaje dîrzenia, tenacitatea, curajul, gustul victoriei, ca tot atîtea elemente fără de care frumusețea tonică a peisajului montan nu ar putea ființa în spațiul românesc.

Trei filme prin care turismul devine, așadar, o școală de educație.

IOAN LAZĂR

„Cu gîndiri și cu imagini"

Rîul care fusese nor

Circuitul apei în natură cred că a fost cea mai frumoasă lecție pe care ne-a predat-o, printr-a treia, învățătorul nostru înalt și blond și foarte tînăr. Venea totdeauna la școală însoțit de chitară și de o mulțime de crete colorate. Tabla se umplea de o lume multicoloră și clasa de cîntece, care niciodată nu ne certau și nu ne trăgeau de urechi; niște cîntece despre tot felul de lucruri, jumătate reale, jumătate imaginate, care ne ajutau să visăm și să învățăm de plăcere. De aceea, cea mai mare pedeapsă era predarea lecției în alb-negru și fără cîntec. O pedeapsă pe care însă n-avea inima să o ducă niciodată pînă la capăt.

Circuitul apei în natură... Revăd dreptunghiul negru al tablei, întretăiat de liniile albastre care uneau miraculos iarba și norii, soarele și umbra, înaltul și adîncul. Cerul și marea. Cred că atunci **am simțit** prima oară (firește, fără să-mi pot explica în vreun fel) că fiecare formă păstrează în ea memoria formei anterioare, că totul a mai fost, **dar altfel**, și că va fi astfel la infinit, cum marea a fost mai înainte ploaie și ploaia a fost mai înainte nor.

Tabla aceea, cu liniile ei albastre mi-a dat probabil prima și cea mai adevărată „definiție" a mișcării neîntrerupte, a nesfîrșirii, a „eternei reîntoarceri". Căci după ce desenul va fi fost terminat și după ce am cîntat cu toții un canon, am știut că liniile albastre erau chiar apa care aleargă fără oprire.

Primele lecții alb-negru ale ciclului al doilea mi s-au părut o pedeapsă nemeritată. Înțelegerea mea, obișnuită să asocieze fiecărui lucru nou învățat sunete și culori, s-a simțit frustrată fără motiv de o bucurie. Ne făcusem mari adică. Așa încît, după lecția despre mica și marea circulație a sîngelui, desenată cu cretă albă pe tablă, a trebuit să treacă ani și mai ales întîmplări, ca sîngele să-și recapete în mintea mea culoarea și sensul.

În adolescență, cînd sufletul se izbește de marginile trupului și îl împrejmuie ca un halou, îmi imaginam, după modelul lecției de clasa a treia, o hartă cu mii de linii colorate, care să închipuie **circuitul sentimentelor în natură.** Mai tîrziu, imaginea ei în memorie s-a estompat, culorile s-au topit una în alta, dînd, ca și în discul luminii, albul friguros și protector al lucidității.

Într-o zi, care părea să aibă altă culoare decît asepticul alb, i-am dăruit unui prieten un fruct, cu gîndul că între noi era un consens tainic al gesturilor care trebuie să spună și altceva decît spun celorlalți la prima vedere. L-a uitat pe o masă alături de un pahar gol. Un pictor care ar fi ales, ar fi decupat, această imagine de „viață liniștită" ar fi numit-o, pentru mine întristător de impropriu, „natură statică" sau „natură moartă", cînd fructul acela fusese mai întîi un simbol și mai întîi un sentiment, așa cum marea fusese rîu și rîul nor pe tabla clasei a treia acum mai bine de douăzeci și cinci de ani.

Mi-am dat seama (și nu prima oară) că nu e atît de ușor să viețuiești imaginîndu-ți, cu o naivitate liber consimțită, că sentimentul este motorul care pune-n mișcare Întîmplările Firii. Și am știut, chiar în clipa aceea, că voi continua să desfac, ori de cîte ori voi simți că nu pot altfel, albul rece și protector, în culorile lui vii și primejdioase, în care sufletul meu este învățat să traducă totul pe limba pe care orice pasăre care cîntă acceptă cu bucurie să piară.

DANIELA CRĂSNARU

idei

Logică și cultură

Volumul **„Scrieri de logică"** de Titu Maiorescu, apărut la prestigioasa Editură științifică și enciclopedică (redactor Petre Dan), reunește toate lucrările de logică (edite și inedite) ale mentorului „Junimii". Prin strădania unuia dintre cei mai avizați și competenți analiști ai lui Maiorescu, cercetătorul Alexandru Surdu, sînt puse sub ochii cititorului contemporan **Elemente de logică pentru gimnazii** — traducere a unui manuscris scris în germană de către adolescentul Maiorescu în 1858 și **Prelegeri de logică** din 1863, precum și **Logica** apărută în timpul vieții autorului.

Elemente de logică pentru gimnazii reprezintă o lucrare elaborată pentru un coleg, care să-l ajute pentru examenul de logică. Acest volum este alcătuit din **Introducerea generală** și **Logica elementară**, ceea ce reprezenta prima parte a Logicii. Așa cum bine remarcă Alexandru Surdu, Elementele erau o încercare de sistematizare a cunoștințelor și de rezumare a prelegerilor audiate de tînărul licean de la Theresianum. Care este importanța acestor Elemente? Ele pun în lumină anumite filiații ale operei maioresciene, pentru că o parte dintre idei apar în lucrări precum **Relația** (1859) și **Considerații filosofice pe înțelesul tuturor** publicată la Berlin în 1861. Prelegerile de logică din 1863, ținute la universitatea din Iași, reproduc multe dintre tezele și argumentele din Elemente, acestea fiind deci temelia din care a generat concepția maioresciană despre logică. Așa cum vom vedea, viziunea lui Maiorescu a evoluat, dar ea a pornit de la baza oferită de Elemente.

Prelegerile de logică se publică după manuscrisul lui Constantin Erbiceanu, fost student al lui Maiorescu. Din perspectiva cititorului mai puțin familiarizat cu chestiunile de strictă specialitate, Prelegerile constituie o cale de cunoaștere a concepției maioresciene despre filosofie. În această lucrare, Maiorescu dezvoltă laturile filosofice la care va renunța în Logica din 1876. Filosofia este pentru logicianul român o activitate originală, creatoare, ce permite omului să cugete asupra lui și asupra lumii fără a fi dependent de alții.

Studiul Prelegerilor este important pentru cunoașterea genezei Logicii propriu-zise. Dacă în 1863 Maiorescu definea logica „propedeutica, metodologia filosofiei" (p. 99) în manualul din 1876 logica devine „știința care stabilește regulele formale pentru argumentare" (p. 168). Observăm așadar, evoluția gîndirii maioresciene despre logică, care exprimă o anumită tensiune intelectuală, tatonări și experiențe culturale centrate pe nevoia de a răspunde unor imperative ale spiritualității românești. Fiind un manual, deci o carte adresată unor tineri ce se inițiază în problemele studiului gîndirii, Logica maioresciană a cunoscut modificări și rectificări, astfel încît ea să răspundă cerințelor didacticii moderne și exigențelor culturale proprii. Scurgerea unei perioade de aproape două decenii de la elaborarea Elementelor de logică pînă la apariția Logicii reflectă aceeași grijă a gînditorului român pentru lucrul bine făcut și util, înscriindu-se astfel în concepția generală a lui Maiorescu despre temeinicia faptului cultural și adecvarea lui la realități sociale, culturale și umane concrete. „Logica lui Titu Maiorescu dăinuie" scrie Sorin Vieru în prefață. „Ea este, am putea spune, un exemplu elocvent de concretizare a principiului dezvoltării de la fond la formă asupra căruia autorul a insistat atît de mult în lupta sa sistematică împotriva formelor fără fond". Editarea în 1876 a Logicii a fost determinată probabil de convingerea autorului că în acel moment un manual de logică era necesar și consonant cu trebuințe specifice de atunci.

Logica lui Maiorescu nu a produs însă adversități de intensitatea celor cunoscute de alte opere ale sale. Logica este, totuși, singura scriere maioresciană lipsită de adulații și denigrări, ea urmîndu-și drumul de-a lungul timpului, dovadă și numărul mare de ediții. Stilul atractiv, concis, accesibil, raportarea permanentă la exemple au contribuit la dăinuirea Logicii, făcînd din ea un model de carte populară.

CONSTANTIN SCHIFIRNEȚ

A. „Falsele piste" către noi portrete ale poetului

Fiind atît de săracă (există numai patru fotografii autentice ale poetului, executate la Praga, Bucureşti, Iaşi şi Botoşani, în 1869, 1878, 1881, respectiv 1887), iconografia eminesciană a fost privită, odată cu scoaterea la lumină a postumelor eminesciene, odată cu editarea primelor ediţii alcătuite după criterii ţintind rigoarea ştiinţifică şi, mai ales, după inaugurarea, în 1939, de către Perpessicius, a „integralei Eminescu" — lucrare monumentală care se va finaliza în 1989, anul centenarului morţii poetului — ca un teritoriu deosebit de fascinant.

Astfel, darea la iveală a unui nou document iconografic eminescian a stîrnit, de fiecare dată, adevărată ploaie de cerneală tipografică. Punerea în dezbatere a cîte unei fotografii ce „ar fi putut" să aparţină poetului a ridicat din jilţurile seninătăţii princiare, din fotoliile călduţe ale redacţiilor, academicieni, profesori universitari, medici, gazetari de toate speţele, ori, pur şi simplu, iluştri necunoscuţi, deveniţi peste noapte zeloşi apărători ai unui alt posibil portret autentic eminescian.

Din păcate, firele care păreau a conduce către certificarea noilor imagini ale lui Mihai Eminescu s-au dovedit a fi, în toate cazurile, ale unei ironice şi glumeţe Ariadne. „Falsele piste" despre care vorbea Şerban Cioculescu (Detectivism literar, în România literară din 27 martie 1969), referindu-se la biografia literară a poetului, s-au dovedit a fi prezente şi în ceea ce priveşte demersurile întreprinse de-a lungul timpului pentru reconstituirea iconografiei eminesciene.

O abordare sistematică a acesteia, care să cuprindă şi aceste portrete nevalidate de cercetători, este azi necesară mai mult ca oricînd, cu atît mai mult cu cît aceste fotografii, presupuse a fi ale lui Eminescu, circulă, după cum se va vedea, inclusiv în cîteva din monografiile importante închinate poetului (de pildă, cunoscuta Viaţă a lui Mihai Eminescu, de G. Călinescu, reproduce, încă, în ediţiile apărute după moartea criticului, un „Eminescu la 16 ani").

I. Eminescu la Mînăstirea Neamţului

Caragiale, încă la 1895, în articolul **Două note** nu ezita să scrie : „...inexactităţile, nimicurile născocite, neadevărurile absurde ce se pun de trei ani de zile pe şocoteala lui (n.n. a lui Mihai Eminescu) mă revoltă tot atît cît mă revoltă şi scandalurile cu portretele şi busturile puse fără sfială în circulaţie ca fiind ale lui" (M. Eminescu, **Diverse**, Ed. Librăriei Şcoalelor, Fraţii Saraga, 1895, p. XIII). El înfiera nu numai un adevăr al perioadei respective, dar anticipa şi multele improvizaţii, prelucrări, falsuri chiar, care se vor face pe seama biografiei şi operei poetului.

Un asemenea „caz" în istoriografia eminesciană îl constituie Octav Minar, autorul a nenumărate cărţi dedicate lui Eminescu, unde, de fiecare dată aproape, documentele autentice sînt prezentate trunchiat ori mistificate de-a dreptul.

Într-un articol scris în 1932, **Octav Minar, necrofor eminescian**, G. Călinescu aminteşte despre „combinaţiile de poze şi autografe cu care-şi împodobeşte cărţile sale", concluzionînd : „Este, hotărît, un scriitor incult, probabil autodidact, ale cărui preocupări sînt jicnitoare într-o cultură ca a noastră, pentru memoria lui Eminescu" (G. Călinescu, **Mihai Eminescu. Studii şi articole**, Ed. Junimea, colecţia „Eminesciana"-13, Iaşi, 1978, p. 41). Viitorul autor al monumentalei **Istorii a literaturii române...**, interesat de iconografia eminesciană, amintea în notele sale vitriolante şi „de un portret al lui Eminescu bolnav la M-rea Neamţului, în halat şi papuci, pe un scaun, lîngă un pom. Portretul a fost publicat, dacă nu mă înşel, în **Albumul** eminescian din 1909, alcătuit de acelaşi domn Minar. Ei bine ! Fotografia în chestiune este fără îndoială un fals, prin aplicarea cunoscutei fotografii bust pe o altă fotografie. Ne-am retrage această afirmaţie numai dacă d. Octav Minar ar produce originalul" (idem, p. 42).

Acest articol Călinescu l-a scris, cum am menţionat deja, în 1932. Fotografia la care se referă şi pe care o reproducem şi noi, se află în volumul **Eminescu comemorativ. Album Artistic-Literar. Întocmit de Octav Minar, Iaşi**, pe penultima pagină a sa, el fiind nenumerotat. Sub acest portret se menţionează : „Ultima fotografie a lui Eminescu, făcută la Mînăstirea Neamţului".

De un total prost gust sînt în acest volum, altfel interesant, în el fiind reluate articole (credem, cu acordul autorilor) binecunoscute semnate de Maiorescu, Iacob Negruzzi, Ioan Slavici, N. Iorga, C. Rădulescu-Motru, Al. Vlahuţă etc., şi cele două colaje fotografice care ni-l prezintă pe Eminescu în ipostaze apropiate.

În primul colaj, sub care se menţionează : „Alegorie la poezia **Venere şi Madonă**", într-un arbore secular, pe o creangă, Eminescu în haine de culoare neagră, ţine pe genunchi o femeie în alb, care-l priveşte cu admiraţie. Poetul (chipul este decupat de pe fotografia din 1884) priveşte spre zări misterioase.

Cel de-al doilea colaj ni-l prezintă pe Eminescu în ţinută mondenă (are tot chipul din 1884), stînd pe un scaun, cu cotul stîng sprijinit de masă, palma sprijinindu-i bărbia. Mîna dreaptă este aşezată pe genunchi, iar privirea sa este aţintită spre o tînără îmbrăcată, de asemenea, în alb, cu braţele (întinse demonstrativ spre poet) şi spatele descoperite.

Aceste două clişee, Octav Minar le va relua în volumul **Veronica Micle. Dragoste şi poezie. Ale lui pentru mine / Ale mele pentru dînsul**, Ed. Socec, Buc., [1923], la paginile 14 şi 92.

Surprinzător, totuşi, N. Iorga, în **Neamul românesc literar** (1909, 1 dec., p. 900) găseşte cuvinte de laudă la adresa **Albumului Comemorativ** : „Eminescu, album literar artistic care ni se trimite din Iaşi, e în adevăr o foarte frumoasă carte, care face cea mai mare onoare şi gustului alcătuitorului său, d. Octav Minar şi execuţiei tipografiei Iliescu şi Grosu (...). Lucrarea va rămînea ca exemplu de pietate şi ilustraţia ei îngrijită şi originală o va face să fie păstrată cu toată dragostea".

Surprinde, în scurta prezentare făcută de N. Iorga, şi următoarea afirmaţie : „Găsim şi un foarte frumos chip al lui Eminescu copil". Există, este adevărat, în carte, chipul unui copil, dar acesta este al lui Ionescu Raicu-Rion, decedat la data apariţiei albumului. De altminteri, fotografia în cauză este aşezată în fruntea materialului semnat cu acest nume, în întregul volum nemaiexistînd un alt chip de copil.

Este posibil ca Iorga să fi crezut că portretul numit mai înainte, în formula grafică folosită de Minar, este cel al lui Eminescu.

Exemplarul din **Eminescu Comemorativ** pe care l-am consultat la Biblioteca Academiei (cota II. 17.719), este unul executat pe hîrtie de lux, dar căruia îi lipsesc numeroase pagini. De exemplu, pagina care ni-l prezintă pe Eminescu la Mînăstirea Neamţului lipseşte. Un exemplar complet, pe care l-am şi utilizat pentru întocmirea studiului de faţă, tipărit de data aceasta pe hîrtie obişnuită, l-am găsit la Biblioteca Academiei de Studii Social-Politice, Bucureşti.

Fotografia de care ne ocupăm, executată în maniera colajelor pe care le-am descris mai sus, este un binecunoscut fals. Ea reprezintă, aşa cum menţiona G. Călinescu, o simplă aplicare a ultimului portret al poetului (cel de la 1887) pe un trup străin. Un trucaj fotografic, deci.

Pentru a nu lungi inutil discuţia legată de acest portret contrafăcut, reproducem în continuare şi opinia pertinentă a lui Şerban Cioculescu, cel mai bun cunoscător român al iconografiei eminesciene, făcută publică în 1968 şi reluată în volumul **Eminesciana**, din 1985, la pagina 50 : „Eminescologi de tot felul, autentici sau simpli veleitari, au căutat să îmbogăţească cu tot preţul acest material iconografic ce li se părea prea sărac. Astfel impenitentul măsluitor de texte, Octav Minar, a trucat un portret al lui Eminescu în curtea nu ştiu cărei mînăstiri, în halat, pe un scaun, înşurubîndu-i unui oarecare capul celei din urmă fotografii autentice".

II. O eroare călinesciană

Celui care a citit cu atenţie necruţătoarea satiră **Morbul eminescologic** (G. Călinescu. **Mihai Eminescu. Studii şi articole**, Ed. Junimea, colecţia **Eminesciana-13**, Iaşi, 1978, p. 5), publicată în 1932, cînd avea gata **Viaţa lui Mihai Eminescu** şi pregătea volumele cuprinse sub titlul general **Opera lui Mihai Eminescu**, îi va fi foarte greu să creadă că marele critic, spirit neconformist, tranşant în atîtea privinţe, ironic şi, cel mai adesea, neiertător faţă de alţii, se va entuziasma ca un publicist începător la aflarea unui nou portret al lui Eminescu.

Şi totuşi, cum ne-o dovedeşte **Adevărul literar şi artistic** din 3 aprilie, 1938, lucrurile tocmai aşa s-au întîmplat. Aici, pe coperta revistei, acoperind-o în întregime, vedem o nouă fotografie a lui Eminescu, aşezat în picioare, cu mîna dreaptă în buzunarul pantalonilor ultramoderni, în carouri, cotul stîng avîndu-l sprijinit de un fotoliu. Redingota, de culoare neagră, este închisă sus, la primul nasture, atrăgînd atenţia asupra unor umeri prea strîmţi. Mustaţa subţire şi coama nasului uşor accentuată, conduc la alcătuirea unui „chip" care doar aduce uşor cu cel eminescian.

Dar să-l lăsăm pe G. Călinescu să-şi prezinte proaspăta achiziţie : „Acum cîtăva vreme d. G. Kapri, moşier în judeţul Roman, a avut deosebita amabilitate de a ne aduce să vedem fotografia pe care o reproducem în mărime naturală. Mai înainte o înfăţişase d-lui Octavian Goga, care l-a consiliat să ne-o arate nouă. Fotografia aparţine d-lui Sternati, comerciant din Roman şi admirator al lui Eminescu, care la rîndul său şi-a procurat-o printr-un subaltern la un fotograf din Botoşani. Rugat de noi, d. Sternati ne-a dat cu multă bunăvoinţă, şi prin mijlocirea amabilă a d-lui Kapri, autorizaţiunea de a o publica".

Surprinde, pe lîngă traseul uşor comic urmat de fotografie pînă a ajunge în paginile **Adevărului literar şi artistic** (ea trece de la un fotograf la un comerciant, care o arată unui oarecare Kapri, care o arată lui Goga etc.) şi formulările duioase ale, de altminteri, acidului critic : „a avut deosebita amabilitate", „ne-a dat cu multă bunăvoinţă... autorizaţiunea de a o publica".

Pentru a-şi valida descoperirea, Călinescu o raportează la celelalte fotografii ale lui Eminescu, punînd accentul pe faptul că „sîntem tiranizaţi de portretul făcut la Viena, acela cu privirea în depărtări". Mai mult încă, biograful cel mai de seamă al poetului, din necesităţi polemice cerute de întreprinderea sa temerară, pare a pune la îndoială autenticitatea celorlalte fotografii eminesciene : „În definitiv, fără autoritatea altora (?!) cine ar stabili la întîia vedere vreo legătură între portretul lui Eminescu de la Viena şi celelalte făcute în timpul vieţii ?".

Criticul recurge la un examen comparativ între fotografia din 1884 şi cea pe care o susţine în articolul său : „Cît despre fotografia făcută la Heck, în 1884—85, întoarsă, ea coincide întocmai cu cea inedită. Conturul feţei, umerii obrajilor, bărbia, nasul, distanţele între frunte, nas, gură, bărbie, lăţimea gurii, în sfîrşit totul este **identic** (s.G.C.). Şi înclinarea ochilor, a sprîncenelor e aceeaşi. În sfîrşit, avem de-a face cu acelaşi cap. În felul acesta impresiile negative ale celor care văd deosebiri de structură ale feţei sînt spulberate".

Mai mult, într-un alt articol, **Adevăratul portret al lui Eminescu**, pe care Călinescu îl publică peste cîteva luni în aceeaşi publicaţie (**Adevărul literar şi artistic**, 5 iunie, 1938), se afirmă categoric : „Posedăm deci acum patru bune fotografii eminesciene : la 16 ani, la 19 ani, în epoca Junimii şi după boala din 1884. Alte fotografii sînt mai rele sau contestabile".

Convins de autenticitatea fotografiei descoperite, G. Călinescu o reproduce imediat în a treia ediţie, revăzută, a **Vieţii lui Mihai Eminescu**, apărută în chiar acel an, 1938, la pagina 112, sub ea menţionînd : „Eminescu la 16 ani".

Deşi s-a descoperit, în cele din urmă, că fotografia aceasta îl reprezintă, în realitate, pe marele actor ieşean Constantin Bălănescu (a se vedea şi Şerban Cioculescu, **Eminesciana**, Ed. Minerva, 1985, p. 50), G. Călinescu n-a dorit să renunţe la reproducerea fotografiei în ultima ediţie a **Vieţii lui Mihai Eminescu** apărută sub îngrijirea sa, în 1964.

Fotografia este reluată apoi, din inerţie, în ediţiile ulterioare ale monografiei călinesciene, inclusiv în cea apărută în 1977 la Iaşi, în cadrul prestigioasei colecţii „Eminesciana" a Ed. Junimea.

Despre C. Bălănescu, cunoscutul teatrolog Ioan Massof ne spune că era de fel din Focşani. Avea studii urmate la Paris şi devenise, la 1 septembrie 1862, directorul teatrului din Iaşi, funcţie pe care o deţine pînă la 1 septembrie 1863 (**Teatrul românesc**, vol. II, Editura pentru literatură, Buc., 1966, p. 779).

Tot Massof scrie că „vineri 10 febr. 1867 s-a prezentat (la Bucureşti — n.n.) pentru prima oară **Răzvan-vodă**, dramă istorică naţională în cinci acte, în versuri, de B. P. Hasdeu (...) rolul titular fiind interpretat de Mihail Pascaly, iar cel al Vidrei de Matilda Pascaly ; Sbierea a fost jucat de Ioan Gestion (...) Vulpoi de C. Bălănescu" (Idem, p. 245).

Este aceeaşi piesă în care Eminescu a rostit cîteva replici pe scenă, „interpretînd micul rol al ciobanului", în actul 2, scena 2 (I. Creţu. **Mihail Eminescu. Biografie documentară**, Editura pentru literatură, Buc., 1968, p. 47).

Mai mult chiar, lui C. Bălănescu poetul îi va scrie, în frumoasa lui caligrafie, o petiţie care se păstrează la Arhivele Statului Bucureşti (dosarul cu cota 195/1868), iar într-un articol din ziarul **Timpul**, din 13 decembrie 1877, al doilea din ciclul **Icoane vechi şi icoane nouă**, Mihai Eminescu va nota : „...singură comedia **Buna educaţie** a lui C. Bălănescu e mai originală decît toate scrierile D-lui V. A. Ureche la un loc", dezvăluindu-ne în actorul ieşean şi un talentat dramaturg.

NICOLAE ŢONE

POSTA LITERARA

SUPLIMENT

Noua antologie a „poștei literare" cuprinde cinci autori. Trei au figurat și în cea dintîi : **Niculae Alexandru Vest, Nicolae Coande** și **Paul Gon**. Li se adaugă **Dina Horvath** (Zalău) și **Iolanda Idita** (Craiova). Dacă **Niculae Alexandru Vest** (din Ploiești) este un autor relativ cunoscut și prolific, poet, prozator satiric, epigramist, cu bună înzestrare și pentru publicistică, **Nicolae Coande** (26 de ani, muncitor necalificat în construcții, Craiova) rămîne revelația acestei rubrici : poet, poet adevărat și profund, el are umilința trufașă de a coborî la rădăcinile unui lirism esențial, de factură imnică. Încă ezitant, **Paul Gon** (Turda) este o promisiune, ca și **Dina Horvath** (bibiliotecară, Zalău) și **Iolanda Idita** (Craiova). Rămîne de urmărit, în continuare, evoluția elevilor **Alice Micu** (Șimleu Silvaniei) și **Gabriella Szekely** (Sfîntu-Gheorghe), a lui **I.D. Sicore** (Bumbești-Jiu), a **Oanei Kadar** (București), a lui **Ioan Lucici** (Caransebeș — singurul prozator interesant și cu certe resurse).

Tuturor corespondenților — La mulți ani !

Nicolae Alexandru Vest

Prea multe trepte

Prea multe trepte pentr-un singur turn
și-un singur turn pentru atîtea metereze,
și-n loc de fumul jertfei doar iedera
se mai ridică din năruitul templu.
Și urc, și urc mereu pe treptele tocite
mai mult de temenele decît de pinteni porfirii,
razele cad cu bufnet de descăpățînări domnești,
de dimineață urc și veșnic este dimineață...
Nu mă vestește nici trimbița coclită,
și nici un mag nu-mi mai citește din cartea
sacră cu adevăruri ferecate în argint,
și-acum în ceas de-amurg — o, ce masacru ! —
am și ajuns în turn — un foișor de pază,
în care profetul e bătrîn și orb,
cu ochii ciuguliți de vulturul de pe blazon.

Nicolae Coande

Poetul uita mereu

Poate ani de-a rîndul cineva a iubit
cu patimă focul
încît acum cenușa lui are amintiri —
vara cu diminețile sale albastre
toamna cu femei aprinse
asemenea chihlimbarului din struguri (o,
am iubit părul tău divino
sub pleoapa ostenită a lui octombrie...)
și răsărită în mînia lumii sale
palma iernii —
acesta să fie sfîrșitul ?
Acesta să fie timpul cînd mîna caută prin cer
prea puțin pe pămînt
(pe cer o spadă
scrie imnul
poetul uită mereu ce are de spus)
„fructul necopt al unei științe ridicole" ?
Mă întunec o clipă și lumea se stinge,
Sîngele meu este o plantă care-și visează fructele.
Cînd mă întorc — ca sufletele imemoriale
sub biciul contemporan —
în dulce primăvară
minții mele
am limba melodioasă ca a șarpelui de casă.
În dramaturgia necunoscutului
numele meu e doar o literă dintr-un cuvînt uitat.

Paul Gon

Revii de la orgă

revii de la orgă ;
mai răsună în fior perisabil coralele
temătoare de-a nu se pierde-n nimic...

luminos, în cercuri de rouă, se-nvîrt
sus vîrfurile
săgeților care-ți trecură prin carne' ;

îndurerat : cît de stîngaci ar fi îngerul
de-ar veni, clătinîndu-se pe trotuarul cel neted,
nedumerit de figurinele muțeniei din vitrine...

o, și apoi cum te bucuri
regăsind tot acolo
în bucătăria cu lună
gesturile blînde pe care
le visează și alpiniștii
tocmai cînd piscul superb e la o palmă de inimă...

Dina Horvath

Vești despre mine

Locuiesc o insulă în Genia Mijlocie
zugrăvită în culoare trandafirie,
n-am vicii deosebite de alții,
îmi iubesc toate mamele și toți tații
pînă la a șaptea viță și sămînță,
umblu și pe ger numai desculță.
Recent am dat un examen — secția artă
— această facultate atît de încurcată,
nu mă duc să văd cînd se dau listele
— această facultate atît de încurcată,
dar se poartă și „retro", iar aici nu se vede
cine pe cine precede :
tocmai voiam să remarc învălmășala
încît greu se ține socoteala
cine cu cine votează,
în fond, asta nici nu contează
(cei cu port ilegal de carate
vor găsi ușile ferecate) ...
Recent m-am împrietenit cu un arici —
pe o muchie ascuțită de brici —
pentru potăi am o repulsie totală —
(a se reține cînd voi absenta de la școală
sau nu voi ridica mîna la răspuns) —
mai am un ideal proaspăt tuns
și o planetă goală încă, dar sper
s-o pot mobila cît de repede cu un cer
personal, fără influențe ereditare
ce încă fac ravagii prin cîntare.
În rest — toate bune — aștept să se poată
da drumul la circulația pe o singură roată,
da drumul la circulație și la propria-mi soartă !

Iolanda Idita

* * *

Mă linge o vietate blîndă pe suflet
și vrea să iasă.
E ca o lumină care se trezește.
Totul se povestește c-a fost.
Totul se povestește.

* * *

niciodată însuflețită pe de-a-ntregul
(cum aș numi bucurie
neputința de a fi trist)
ce privesc a mai fost privit
ce dezmierd a mai fost dezmierdat
ce plîng a mai fost plîns.

niciodată însuflețită pe de-a-ntregul
nici chiar atunci cînd
retrasă-n miezul poemului
în acea epifanie care se amînă
am simțămîntul ca sînt / într-o singură secătuire
ochi încețoșat
vînă

ah iarăși păcatul
de a nu ști
cu care uitare uitîndu-mă
aș putea muri

Rubrică realizată de MIRCEA IORGULESCU

Lovitura de grație

(Urmare din pag. a XII-a)

Alții pun piciorul în prag că nu, Sava ar fi din alt aluat și, deci, din altă făină.

S-au găsit la Corlățeni și deștepți dintr-acei care au pribuluit să scape de Sava Mînzu. Adică, măi tovarăș, de ce n-ai încerca tu la oraș, la vreo școală cu coloane, sau la vreun serviciu unde poți ține mîinile în buzunare și să lucrezi numai cu creierul, iar banii să-i aduni cu grebla, ai ? Nu pot, rosti cu un colț de gură flăcăul. De ce nu poți ? — insistau aceia. Fiindcă n-a izbîndit niciodată nimic cineva pe care l-ar fi chemat Sava. Acolo trebuie să fii Aurel, Sandu, Corneliu, Dan. Iar cu Sava rămîi aici, unde ai văzut lumina zilei.

Mamă-sa, Vighița, lucra la fermă de pe cînd a apucat-o el și a-nceput a înțelege cîte ceva. Iar cînd a prins la putere, venea de-i ajuta. Tată n-avea. Fusese născut din flori. Mai mult din florile dalbe, căci venise pe lume dintr-un păcat tîrziu, pe la schimbarea zăpezilor, aproape de revelion. Crescuse mai ales pe la tătuc-su și atunci cînd era obijduit de cineva era nevoit să se apere singur, că n-avea pe cine conta.

După clasa a opta socoti că știe destule și vroi să lege școala de gard. Își pregătise chiar și funia cu care avea de gînd s-o priponească. Îi rămînea să bată un belciug, dar au umblat pe la tătuc-su și mamă-sa învățătorii. Aceștia nu mai conteneau să spună în modul cel mai serios :

— Stă ascunsă o comoară în Săvușor. Cum deschide gura, cum îi crește o floare ori un spin.

— Spinii îi văd și eu, grăia mamă-sa, da' cu floarea încă n-a ajuns pe la mine.

— Atunci îl sfătuiți să vină la școală mai departe, stăruiau pedagogii.

— De ce să-l sfătuim ? 'Neavoastră mi l-ați crescut pînă amu, așa că puneți-l și de aici înainte la cale.

Cu Sava nu se plictisea la lecții nici un învățător. Era destul să mijească ochișorii șireți și îndată punea o mamă de întrebare că pedagogul trebuia să cheltuie în fața clasei nu numai lecția, dar și toată recreația ca s-o lămurească și s-o descurce. Într-un rînd, Sava Mînzu combătuse o lege a lui Newton, altă dată făcuse un talmeș-balmeș între niște triunghiuri, iar la o lecție de literatură întrebă cum se întîmplă că avem atîția cărturari și scriitori, dragă doamne, dar nici unul nu miroase a Eminescu. Oare nu degeaba cheltuim orzul literelor pe gîște ? După orice întrebare de-a lui Sava, clasa era numai ochi și urechi.

Mînzu răsărise bine croit din florile celea ale lui. Și prin clasa a noua începu să tragă cu ochiul pe la cosițe. Deoarece se vedea de pe atunci că nu-i mers la biserică, își opri cătătura, nici mai mult, nici mai puțin decît la fiica președintelui colhozului. O chema Luminița. Cică în numele ista taică-su, pe atunci agronom tînăr cu năzuințe la o carieră strălucită, pusese un sens legat de viitorul său. Asta era părerea unora. Pe cînd alții ziceau că tot prin timpurile celea fusese omul lăudat sau poate criticat în gazeta raională ce se numea „Luminița" și, de mare dragoste sau ciudă paginile ei își scrisese feciorica așa.

Cum n-ar fi fost, dar Luminița devenise o zgîtie cu niște ochi care nu mai știau ce-i astîmpărul nici pe ger, nici pe căldură, nici pe soare, nici pe întuneric.

Și Sava făcea ce făcea și dădea ca înadins de ochii cela. Și azi arunca o glumă, mîine la o serată dansantă n-o mai slăbea din invitații pe Luminița și într-o bună seară se trezi petrecînd-o pe fiica președintelui de la club acasă. Mai întîi, cum se procedează în asemenea cazuri, au împărțit în bune și rele noutățile din școală. Unul își amintea de o minciună ce făcuse ocolul satului, celălalt de o ceartă ce innoda o mulțime de interese. Păreri diferite, atitudini felurite, dar pe amurgite nu-i deloc greu de ajuns la un numitor comun și o înțelegere.

Apoi drumul ista, era bine luminat de becuri electrice, căci montorul avea el teoria lui — atîrnase lămpi pe unde trebuia să întîrzie președintele de pe la adunări. Ca să nu deie capul gospodăriei prin gropi și prin... strachini. Cei doi elevi făceau calea pe înserate, ținîndu-se de mînă. Găseau ei pete de umbră ca să nu prea zgîrie privirile celor ce treceau pe alături. Căci pe drumul bătut de mașinica președintelui cui nu-i place să meargă, chiar dacă face o sută-două de pași mai mult, pînă la urmă totuna-i, se alege cu ceva. Sau intră în favorurile șefului, sau îl zăpsește cu vreun clenci și îl are la mînă după aceea.

Iată numai despre cîte îi ajungea capul pe puștanii noștri să vorbească !

— Ia, se aude o pasăre zburînd în noapte, șopti fata.

— Nu poate fi pasăre, îi răspunse băiatul.

— Dar ce ?

— E norocul și fericirea noastră.

— Și încotro or fi pornit ?

— Ne caută.

— Parcă ar fi mioapă fericirea noastră ? !

— Nu mai este mioapă, dar se ferește să n-o prindă altcineva.

— Asta ne-ar mai lipsi, rostea Luminița cu părere de rău în voce. Să pună mîna altă pereche pe ce ni se cade nouă...

Într-o seară stăteau împărțind umbra întunericului de la poartă. O împărțeau îmbrățișați. Dinspre cîrmuire (precum se vede, avusese loc vreo ședință sau vreo adunare lungită) venea, pe la lumină, tatăl Luminiței. Îi întrezări la vreo cîțiva pași și tocmai tresări, de surprins ce rămase :

— Alo, cine-i acolo ? întrebă el, obișnuit cu multele convorbiri telefonice.

— Eu, răspunse Sava cu jumătate de glas.

— Cine eu ?

— Eu, Minzu Sava și Luminița, se auzi dinăuntrul beznei.

— Care Minzu ? Feciorul mulgătoarei ?

Poarta scîrțîi amenințător în urma președintelui și, nu mult zăbavă, Luminița își luă rămas bun de la Sava.

Parcă nu se întîmplase nimic cu tinerii îndrăgostiți după întîlnirea ceea nocturnă și, totuși, se dereglase ceva. Fata părea că-l ocolește. Nu-l respingea fățiș, ci se ferea atent. Dacă le mai rămînea un singur pas pînă la îmbrățișare, întîrziau să-l facă, dacă trebuia să spună un cuvînt pentru a înflăcăra sufletul lui Sava, ea îl oprea ca să nu-i sfîrîie pe buze.

Explicația a avut să fie grea, grea și încîlcită. Nu s-au certat ca niște mahalagii, ci Luminița și-a deschis cărțile atunci cînd lui Sava părea să-i fie lumea mai dragă și stelele mai strălucitoare ca de obicei. Erau în ultimul lor an la școală.

— Ba trebuie să mă uiți, Sava. Te implor.

— Cum să te uit ?

— Așa, ca pe-o străină.

— Dar... îmi păreai... a mea.

— Nu mai sînt.

— Spui cuvinte cu gura altcia, Luminița.

— Ba-i gura mea. Și gîndurile-s ale mele.

— Atunci de ce parcă plîngi ?

— Ți se pare, dar nu-i drept. Uită-mă, și cît mai repede. Și Luminița izbucni într-un hohot înfundat de plîns. Era întuneric și nu i se vedeau lacrimile, dar glasul îi tremura printre suspine. Sîntem prea diferiți ca să putem rămîne împreună...

Sava își dădea seama, mai mult intuitiv, desigur, că numai oamenii ce se deosebesc între ei pot alcătui cupluri durabile în timp.

— ? !

— Și apoi tu vii din... nimeni... Iar eu o să ajung... celebră...

— Din nimeni ?... Celebră ?...

Mîndria și demnitatea de fecior și viitor bărbat nu-i permiteau lui Sava să mai rămînă alături și el se cufundă, nevăzut, în bezna acelei nopți tulbure de primăvară.

„Ce-le-le-bră-ă-ă..." avea să-i răsune în auz, ca un ecou lung și dureros.

★

Cui nu-i place să treacă mai repede prin sat și să ajungă mai repede acolo unde s-a pornit ? Să simtă vîntul șuierînd în urechi și toate celea gonind și rămînînd în urmă de ambele părți ale drumurilor ? Dar cu ce era mai rău Sava decît alții ? Cu nimic. Numai că se săturase bietul băiat de rabla ceia de bicicletă a lui. Ar fi vrut să aibă un mijloc de transport mai într-ales. Și pipăi situația, încercînd-o de miez pe mamă-sa.

— Da' al lui Timciurcă, dacă dă examenele bine, tată-său îi promite o motocicletă, ca să nu-și mai roadă tălpile pantofilor prin sat.

— Cine-i prostul care să se pună în brazdă cu al lui Timciurcă ? Femei-sa crește iarna mărar verde în seră și îl vinde la piață cu firul, iar Timciurcă face speculă cu nuci și usturoi pe la urșii cei albi, așa că tot vîntură banii cu donița. Dar de ce îmi spui de-al lui Timciurcă ?

Marsilia și Soarele

La sfîrșitul celor 8 ore de călătorie nocturnă, apropierea de țărmul Mediteranei nu semăna cîtuși de puțin cu imaginea pe care mi-o făcusem la plecarea din Paris. Cerul însorit și atmosfera calmă pe care o lăsasem cu mai bine de 800 de kilometri la nord era, în mod surprinzător, înlocuită de un cer mohorît și o ceață densă ce aruncau o umbră de tristețe asupra vegetației mediteraneene, atît de generoasă în forme și culori la început de vară.

Știam că Marsilia, cu cei aproape un milion de locuitori ai săi, este unul din cele mai mari și mai dinamice orașe ale Franței. Mai știam că acest prezent tumultuos este în mod fericit întrerupt de o istorie care începe cu 6 secole î.e.n., cînd locuitorii cetății Foceea, de pe țărmul Asiei Mici, alungați de perși, au purces la o lungă pribegie pe mare care i-a purtat pînă la acest golf, deopotrivă frumos și prielnic navigației, unde și-au întemeiat o nouă așezare pe care au numit-o Masalla. Secolele ce au urmat, în care perioadele de înflorire au alternat cu cele de stagnare, sau, mai rău, cu dezastre provocate de epidemii sau războaie, au conturat în mod specific personalitatea orașului și a locuitorilor săi.

Toate aceste gînduri mi se învălmășeau în minte în timp ce, coborînd pe o stradă ce trebuia să mă ducă spre port, la ceața existentă se adăugase și o ploaie mărunță agasantă, (încît a deschide umbrela era prea mult, iar a nu te adăposti, de asemenea). Arcul de triumf, primul monument istoric întîlnit, glorificînd revoluția franceză și victoriile lui Napoleon Bonaparte, care i-au urmat, m-a făcut să uit neplăcuta burniță care, poate fiind nebăgată în seamă, a și contenit în scurt timp. După o scurtă trecere pe la unul din cele mai vechi monumente arhitectonice m-am îndreptat spre portul ce a constituit atîtea secole rațiunea însăși de a fi a orașului. Mii de mici ambarcațiuni însuflețeau oarecum cenușiul apelor golfului, pe care îl bănuiam atît de albastru în zilele însorite. Treptat am pătruns poate în cel mai pitoresc colț al orașului și singurul care mai conferea funcționalitate comercială portului : piața de pește. Descărcați atunci din ambarcațiunile ce nu conteneau să sosească din larg, zeci de feluri de pești și alte vietăți marine comestibile, pe care atunci le vedeam pentru prima oară sau atunci aflam pentru prima oară că sînt comestibile, își așteptau cumpărătorii, destul de numeroși de altfel. (Se vorbea un dialect ciudat, aproape de neînțeles. Fusesem prevenit în legătură cu vorba celor din sud așa încît nici nu încercam să trag cu urechea la conversațiile din jurul meu).

Am părăsit forfota vechiului port în timp ce negura începuse să se îndepărteze undeva, spre mare. Curînd am putut zări Basilica „Notre-Dame-de-la-Garde", ce domină cu grație și autoritate întregul oraș. Construită în anul 1864, pe un pisc situat nu departe de țărmul mării, basilica a devenit repede un adevărat simbol al Marsiliei.

Ieșind pe una dintre terasele orașului, am fost aproape orbit de strălucirea soarelui. Ceața și norii dispăruseră aproape miraculos. Orașul ce mi se așternea la picioare părea dintr-o dată vesel, iar privirea putea cuprinde acum azuriul mării pînă departe, la întîlnirea sa cu seninul cerului. Cu ajutorul unei lunete, am putut privi, pe insula ce pînă acum fusese ascunsă privirii, vestitul Chateau D'If, în care Alexandre Dumas și-a întemnițat nu mai puțin vestiții săi eroi Contele de Monte Cristo și Omul cu masca de fier.

Coborînd spre gară, străzile, aceleași pe care venisem nu cu mult timp înainte, îmi păreau acum a ivi frumuseți noi. Întregul oraș părea altul. Tristețea dimineții nu era numai o părere. Marsilia trebuia cunoscută într-o zi însorită pentru că întregul oraș a crescut și s-a modelat sub semnul soarelui, atît de generos cu aceste meleaguri.

M. POPESCU

POPASURI

TABELA de MARCAJ

Vacanța fotbalistică

Odată cu vacanța de iarnă a elevilor și studenților, au luat vacanță de iarnă și fotbaliștii. Dar nu cumva să credeți că o vacanță fotbalistică e același lucru cu o vacanță de elev sau de student ! În fotbal, pînă și vacanța e o luptă și o căutare-nfrigurată, pentru toată lumea, întrucît returul se joacă, după cum știți, pe bază de titlu, de podium, de cupă și de retrogradare. Așa că-n loc de schi și sănius, ca alții, cei din lumea fotbalului pornesc cu colindele, să mai adune care de pe unde poate un prieten (la nevoie se cunoaște !), un jucător (sau mai mulți) și, unde-i cazul, chiar un antrenor. Că, iată, spre exemplu, dacă nu știați, mai nou e fără antrenor și Sportul studențesc ! Mircea Dridea, băiat bun și serios, care a făcut naveta București — Ploiești un întreg sezon de toamnă, a rămas în urbea lui natală, supărat pe o echipă care... nu l-a înțeles. Acum, e greu de spus cine pe cine n-a-nțeles, deși e cert că Sportul de pe locul 11 va fi rulat în tur cam toți jucătorii pe care-i avea, în ideea de a se găsi formula potrivită de echipă. Și cum ea nu s-a conturat, Dridea s-a dus și el acasă, lăsînd în urmă certuri cu jumate' din echipă și-un talmeș-balmeș greu de-nchipuit ! Iată un aspect de vacanță fotbalistică ! Un altul ar fi transferările de jucători, care ne interesează mai ales prin prisma ranforsării echipelor europene. Steaua îl aduce înapoi pe portarul Stingaciu (și bine face, dacă ne-amintim finala de la Monte Carlo !), iar alte două transferări nu-s încă oficializate. Oricum, din cîte știm, Gică Popescu va rămîne la Craiova.. Dinamo-l ia pe Klein, mutare inspirată și de-acum confirmată, iar la Victoria vin doi apărători, din care unul e Ștefan, de la Pitești. Sînt primele „mișcări" pe care le-am aflat și ne grăbim să vi le spunem, odată cu speranța că trio-ul din fruntea campionatului n-are vacanță nici măcar cît elevii sau studenții ! Ba, mai mult, cele trei se-ntorc la muncă imediat, iar Victoria — demn de reținut — a renunțat la un turneu foarte tentant într-o țară caldă, în ideea că la Dresda nu cresc mandarini și portocali ! Despre alte alea o să mai vorbim și săptămîna viitoare, cînd se-nchele Anul fotbalistic '88, care ne-a fost frumos și fericit ca un Revelion !

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

LAMPĂ „GLICINĂ" realizată de LOUIS COMFORT TIFFANY, Muzeul ceramicii și sticlei din București

Piesă de mare valoare aflată în patrimoniul Muzeului de artă al R.S.R. și expusă în spațiul colecției de ceramică, porțelan și sticlărie al noului Muzeu deschis acum trei ani în București. „Muzeul ceramicii și sticlei" cuprinde o bogată secțiune de piese create pe teritoriul țării noastre de-a lungul timpului precum și o colecție de piese de artă universală. Astfel, în vitrinele cu piese create în secolul XX în Statele Unite ale Americii figurează și una dintre perlele muzeului, **Lampa „Glicină"** realizată în tehnica vitraliului (armătură de plumb și bucăți de sticlă colorată) de către un important creator, arhitectul, decoratorul și sticlarul **Louis Comfort Tiffany** (1848—1933), contemporan cu E. Gallé, întemeietorul Școlii din Nancy și al stilului ce-i poartă numele. De la artistul francez, avea să descopere și să cultive mai departe, pe cont propriu și artistul american, stilul Art Nouveau cum era numit în Franța marele curent al Artei 1900. Creator de stil, Tiffany va ajunge șef de școală, iar maniera sa de lucru bucurîndu-se de un mare succes, va cunoaște urmași și imitatori. Stilul Tiffany aplicat în producția artistică de sticlărie cu scop utilitar sau strict decorativ se caracterizează prin bogăția formelor, inventivitatea tipologiilor ; făcînd apel la materiale curente, sticlă, metal, ceramică, lemn, Tiffany le va da o nouă strălucire prin tipul de îmbinare într-o compoziție unitară, ce funcționează organic. Astfel, multe dintre piesele cu rost utilitar, cum este și această lampă de masă cu picior înalt și abajur, au, prin încărcătura de sensuri și semnificații, prin apartenența la o familie stilistică de piese originale, statutul unor opere de artă de sine stătătoare.

SIMONA VĂRZARU

Gabriel Garcia Márquez

Dragostea în vreme de ciumă

ROMAN

Florentino Ariza se gîndise mai întîi să-i dea cele șaptezeci de foi pe care, de atîta citit, pe atunci le putea recita pe din afară, dar apoi se decise pentru o jumătate de pagină sobră și explicită în care promise doar esențialul : fidelitatea lui nestrămutată și dragostea lui pentru totdeauna. O scoase din buzunarul interior al redingotei și o puse în fața ochilor brodezei preocupate care încă nu îndrăznise să-l privească. Ea văzu plicul albastru tremurînd într-o mînă înțepenită de groază și ridică ghergheful ca el să poată pune scrisoarea acolo, căci nu putea admite să se observe că și ei îi tremurau degetele. Atunci se întîmplă : o pasăre se scutură printre frunzișul migdalilor, iar murdăria ei căzu peste broderie. Fermina Daza dădu ghergheful deoparte, îl ascunse pe după scaun — ca el să nu-și dea seama de ce se întîmplase, și-l privi, pentru prima dată, cu fața în flăcări. Florentino Ariza, cu scrisoarea în mînă, impasibil, spuse : „Aduce noroc". Ea-i mulțumi cu cel dintîi zîmbet și aproape că-i smulse scrisoarea, o îndoi și o ascunse la sîn. Atunci, el îi oferi camelia pe care o purta la rever. Ea o respinse : „E o floare de logodnă". Îndată, conștientă că timpul era pe sfîrșite, se refugie din nou în atitudinea ei rigidă.

— Acum, plecați — spuse — și să nu reveniți pînă cînd vă voi anunța eu.

Cînd Florentino Ariza o văzuse, pentru prima oară, mama lui își dăduse seama încă dinainte ca el să-i fi povestit, pentru că-și pierduse pofta de vorbă și de mîncare și-și petrecea nopțile treaz, zvîrcolindu-se în pat. Dar cînd începu să aștepte răspunsul la prima lui scrisoare, neliniștea i se complică prin diaree, și vomă verde, își pierdu simțul de orientare și suferea leșinuri bruște, iar mama lui se înspăimîntă pentru că starea în care se afla nu se asemăna cu frămîntările dragostei, ci cu ravagiile ciumei. Nașul lui Florentino Ariza, un bătrîn homeopat care fusese confidentul lui Transito Ariza de pe cînd era o amantă ce se ascundea, se alarmă și el de cum îl văzu, de starea lui de bolnav, pentru că avea pulsul slab, respirația nisipoasă și transpirația palidă a muribunzilor. Dar examenul îi arătă că nu avea febră, nici vreo durere, și singurul lucru concret pe care-l simțea era o nevoie urgentă de a muri. Îi fu deajuns un interogatoriu perfid, pe care i-l luă mai întîi lui și apoi mamei, ca să probeze încă o dată că simptomele dragostei sînt aceleași cu ale ciumei. Prescrise infuzie din flori de tei pentru nervi și sugeră o schimbare de aer ca să caute mîngîiere în depărtare, dar lucrul la care jinduia Florentino Ariza era tocmai contrariul : să se bucure de martiriul lui.

Tránsito Ariza era o femeie la patruzeci de ani, fără prejudecăți, avînd un instinct al fericirii ce dăduse greș din cauza sărăciei și se complăcea în suferințele fiului ei ca și cînd ar fi fost ale ei. Îl făcea să bea infuziile cînd simțea că începe să delireze și-l acoperea cu pături de lînă ca să păcălească frigurile, dar în același timp îi dădea curaj să se bucure de starea de slăbiciune în care se afla.

— Profită cît ești tînăr și suferă cît poți de mult — îi zicea —, pentru că lucrurile astea nu țin toată viața.

Bineînțeles, la Agenția Poștală nu gîndeau la fel. Florentino Ariza se delăsase cu totul și era atît de neatent încît încurca steagurile cu care anunța sosirea corespondenței și într-o miercuri îl arbora pe cel german cînd, de fapt, vaporul care sosise era al Companiei Leyland, cu corespondența de la Liverpool și într-o altă zi îl înălța pe cel al Statelor Unite, cînd vaporul care sosea era al Companiei Generale Transatlantice, cu corespondența din Saint-Nazaire. Încurcăturile acelea datorate dragostei dădeau naștere la asemenea perturbări în distribuire și provocau atîtea proteste din partea publicului, încît Florentino Ariza nu fu dat afară doar pentru că Lotario Thugut îl menținu la telegraf și-l duse să cînte la vioară în corul catedralei. Era între ei o legătură greu de priceput din cauza diferenței de vîrstă, căci ar fi putut fi bunic și nepot, dar se înțelegeau tot atît de bine cînd munceau ca și în escapadele din circiumile din port, unde se opreau întîrziații, fără să țină seama de clasă socială, de la bețivanii pe datorie pînă la domnișorii îmbrăcați elegant care fugeau de la petrecerile de gală de la Clubul Social ca să mănînce roșioare prăjite cu mîncare de nuci de cocos. Lotario Thugut obișnuia să se ducă pe acolo după ultima tură de la telegraf și de multe ori îl prindeau zorile bînd punci de Jamaica și cîntînd la acordean împreună cu echipajele de nebuni ale goeletelor din Antile. Era corpolent, îndesat, cu o barbă arămie și cu o căciulă frigiană pe care și-o punea cînd ieșea seara și-i lipsea doar o funie de clopoței ca să pară Sfîntul Nicolae. Cel puțin o dată pe săptămînă încheia seara cu o pasăre de noapte, cum le numea el, dintre multele care vindeau amoruri de urgență într-un hotel de trecere pentru marinari. Cînd îl cunoscu pe Florentino Ariza, primul lucru pe care-l făcu cu o anume plăcere didactică fu să-l inițieze în secretele paradisului său. Alegea pentru el păsările care i se păreau cele mai bune, discuta cu ele prețul și modul, și-i oferea să plătească din banii lui serviciul, dinainte. Dar Florentino Ariza nu accepta : era virgin și-și propusese să rămînă așa cîtă vreme nu o va face din dragoste.

Lotario Thugut devenise unul dintre cei mai apreciați clienți ai hotelului nu datorită bărbăției, ci bunelor sale maniere. Iar Florentino Ariza, fiind o fire tăcută și sfioasă, și-a cîștigat la rîndul lui prețuirea stăpînului hotelului, astfel că pe vremea marilor lui necazuri se închidea liniștit în cîte o cămăruță înăbușitoare pentru a citi versuri sau romane lacrimogene, visurile lui construind cuiburi de rîndunici în balcoane inexistente, risipind săruturi și foșnet de aripi peste toropeala după-amiezilor. Spre seară, cînd căldura devenea mai suportabilă, îi era cu neputință să nu asculte conversațiile celor care veneau aici să-și uite de ziua de lucru printr-o dragoste grăbită. Astfel a aflat Florentino Ariza de multe infidelități și de unele secrete de stat pe care unii clienți importanți și chiar și autoritățile locale le mărturiseau amantelor pasagere, nepăsîndu-le că ar fi putut fi auziți din camerele alăturate. Tot astfel a aflat că la numai patru mile marine, la nord de Sotavento, zăcea scufundat un galeon spaniol din secolul al XVII-lea, încărcat cu peste cinci sute de miliarde de pesoși de aur pur și pietre prețioase. Povestea asta l-a uluit de tot, dar nu și-a amintit-o decît după cîteva luni de zile cînd nebunia dragostei l-a făcut să se gîndească la recuperarea acestei averi pentru ca Fermina Daza să facă baie în bazine de aur.

În românește de MIRUNA IONESCU

(Va urma)

UMANISM ȘI PACE

Premiul Nobel pentru literatură — 1988

Cu Nagib Mahfuz la Cairo

Nu sînt un fan al prozei arabe moderne, ba poate nici al poeziei arabe moderne, aș putea zice. Punctul forte al culturii arabe mi s-a părut întotdeauna că este în Evul Mediu, cînd „latina Orientului" dezvăluia lumii întregi înțelepciuni și mistere ; poezia și proza modernă nu credeam să „reușească la concurs" între vedetele europene, americane și sud-americane. Cu toate acestea, încă din prima mea călătorie în Egipt m-am străduit să ajung a vedea la față doi mari scriitori : Tawfiq al-Hakim, care pe atunci mai trăia și era cel mai cunoscut autor arab în viață, și Nagib Mahfuz.

E adevărat că abia terminasem facultatea și, împreună cu cele două studioase colege, Liliana și Luiza, aveam un plan al valorilor foarte clar desenat de examenele și cursurile abia ascultate : merita deci să cunoaștem cei doi prozatori egipteni nu numai pentru că trudisem din greu să-i descifrăm din **Antologia de texte din literatura arabă modernă**, cea tocită din scoarță-n scoarță, ci, fiindcă, așa ne învățaseră profesorii, cei doi reprezentau cele mai importante tendințe din literatura contemporană, două „piscuri contrare" : Tawfiq al-Hakim scria totul în araba literară, cea creată de învățați și deci relativ „înghețată" — scria într-adevăr totul așa, chiar și teatrul, ceea ce crea momente destul de caraghioase pe scenă, cam așa cum ai fi auzit actorii vorbind în ziua de astăzi ceremonios în latină — iar Nagib Mahfuz era adeptul „strecurării" unor dialectalisme egiptene, mai ales în dialoguri (ceea ce umaniza și „încălzea" mult textele). Nagib Mahfuz este deci pentru un arabist neexperimentat mult mai greu de citit decît Tawfiq al-Hakim, care e clar și academic în exprimare ; logic ar fi fost să nu ne trezească (pe atunci) simpatia.

Nu ne-a fost greu totuși să înțelegem de ce e Nagib Mahfuz atît de popular în lumea arabă. În primul rînd fiindcă e un „citadin" (și în Orient tema citadinismului a fost dintotdeauna sinonimă cu modernitatea, înnoirea) și apoi — fiindcă e pitoresc. Descrierea trepidantei vieți din Cairo, a grijilor și obiceiurilor mărunților negustori și funcționari, cu piețele, mahalalele colorate ia ochii pe dată cititorului : abia pe urmă află profunzimea observațiilor sociale, „carnea" pusă pe problemele istorice, tematica modernă și variată... Într-un cuvînt, Nagib Mahfuz e foarte filmic ; de altfel, foarte multe dintre romanele sale au fost ecranizate.

Ne-am grăbit să cumpărăm cărțile lui Nagib Mahfuz ca pe niște ...ghiduri ale vieții egiptene (și nu numai ale vieții spirituale !). Îndreptîndu-ne spre redacția ziarului al-Ahram, unde urma să-l cunoaștem pe viitorul nobeliat — dar, ciudat, din redacția inundată de soare mai degrabă mi-l amintesc pe Tawfiq al-Hakim, cu părul alb, cu o figură de înțelept, scoțînd un sandviș din servietă, căci era tocmai ora aftar-ului — purtam sub braț multe din romanele mahfuziene, printre care trilogia **Bayna-l-qasrayn, Qasr aš-šawq** și **As-Sukkariyya** (care primise încă din 1956/7 premiul de stat egiptean și va apărea în curînd și în limba română, în traducerea lui Nicolae Dobrișan ; tot în tălmăcirea acestuia au mai apărut nuvelele lui Nagib Mahfuz ca și romanul **Toamna și prepelițele**). Aveam cu noi **Bidaya wa nihaya** („Început și sfîrșit"), **At-Tariq** („Drumul"), **Tartara fawqa-n-Nil** („Pălăvrăgeală pe Nil"), **Miramar, Dunya-llah** („Lumea lui Allah" — nuvele) și **Hammarat al-qitt al-aswad** („Circiuma La motanul negru"), dar mai ales **Hadrat al-muhtaram** („Domnul"), care abia apăruse — în 1975 — și din care luasem pentru colegii de grupă și pentru profesori 10 exemplare ! Nagib Mahfuz s-a mirat (noi i-am spus că e „cartea la modă" ori așa ceva). Realitatea era că... nu cumpărasem romane diferite fiindcă nu voiam să se creeze rivalități, să spună unii că au primit vreo operă mai de seamă și alții că le-a plăcut mai mult volumul vecinului, cum se întîmplă între filologi... Pe scurt, Nagib Mahfuz a oferit autografele de rigoare, ne-a dăruit două fotografii de publicitate (dintre care una, dacă îmi amintesc bine, am lăsat-o la facultate, la Asociația de studii orientale, pe atunci foarte activă, iar alta este cea reprodusă acum în **Supliment**) și ne-a îndemnat să cunoaștem bine orașul Cairo, căci mai important ar fi, spunea el, modest, să vedeți lumea egipteană cu ochii voștri decît cu ai mei...

Într-adevăr, la acordarea Nobelului acestui an cred că un mare rol l-a jucat însuși farmecul acestei lumi egiptene, însuși orașul Cairo, cu locuitorii săi în **galabii** lungi sau „caftane de onoare" moderne, traversînd liniștiți printre milioane de mașini și căruțe trase de măgăruși : fete frumoase, cu ochii mărginiți de **kuhl**, vînzători de dulciuri sau semințe (alune, **libb** prăjit, **hummus** galben asemenea năutului, **tirmis** — la gust ca porumbul murat...), căruțași răcnind răgușit nume de fructe exotice, culegători de mango, **gawafa** ori curmale, țesători, constructori, muncitori, poeți — recitind încă prin cafenele, după străvechea tradiție, „gestele" arabe — cîntăreți din **rabbab**, vînzători de ceai, de parfumuri... Vestitul cartier de meșteșugari Han-el-Halili era exact ca în paginile lui Nagib Mahfuz, cu stăpînii tarabelor mereu gata să stea la taclale, să-ți povestească în ce fel se lucrează sticla „opalin", pielea de gazelă, arama, să-ți arate în farfurii de faianță ciobită grămăjoare de ametiste, peruzele, malachite, „piatra lunii", să-ți ofere candelabre și tămîielnice, **galabii** brodate și tăvi încrustate cu argint... Am mai avut norocul să „prindem" și Ramadanul, cu nopțile sale pline de felinare și cîntece, cu prăjiturile speciale (**kunafa**, de pildă, făcută din miere, nuci, alune și un fel de fidea foarte fină) și tot felul de semințe (uit mereu să-mi pun o dorință !)... Serile sînt misterioase, colorate, lumea se mișcă printre rîuri de mărgele și tablale de aramă, noi ne hrănim cu „ful" și „ta'miya", mîncărurile felahilor, spre disperarea gazdelor noastre care nu pricep asemenea „gusturi populare" — dar replica mereu pe buzele noastre sună astfel : „Așa am citit în Taha Huseyn... așa am citit în Tawfiq al-Hakim... așa am citit în Nagib Mahfuz...". Să mai spună cineva că nu cărțile provoacă realitatea !

Nu-mi voi putea închipui zidurile caselor din Cairo și ferestrele lor ferecate decît ascunzînd mici drame „à la Nagib Mahfuz", grijile funcționarilor, ale tinerelor fete care nu îndrăznesc să iasă pe stradă cu un băiat (deși acum studenții umblă grupuri-grupuri, la fel de fără prejudecăți ca oriunde în Europa — însă lumea nu e formată doar din studenți), ale negustorilor care încearcă să fie emancipați, ale studioșilor și ale resemnaților... În caietul de notițe am găsit despre el cîteva sintagme : **katib munhaz**, „scriitor angajat" și **„tayyar 'atifiyy"** („curentul sentimentalist"). Mai scrie și — în final — „a atins o culme"...

Un coleg m-a întrebat ce înseamnă în traducere numele proaspătului premiat. Înseamnă „Cel nobil, ales, excepțional" (rădăcina NGB cuprinde și sensurile „a avea spirit mare, a fi generos") și „Cel știut pe dinafară" (HFZ = „a păstra" — și în memorie, „a apăra", „a învăța pe dinafară"). S-ar putea spune : nume predestinate ! Dar aproape toate numele arabe își desemnează purtătorii unor vieți excepționale... În ce măsură Nagib Mahfuz, „Cel ales" merită să fie „Știut pe dinafară", se va vedea în timp...

GRETE TARTLER

O povestire de VICTOR DUMBRĂVEANU

LOVITURA DE GRAȚIE

Victor Dumbrăveanu s-a născut în 1946 în satul Leadoveni, raionul Rîșcani, din nordul R.S.S. Moldovenești. Și-a făcut studiile la Facultatea de filologie a Universității din Chișinău. Publică reportaje și proză de pe la mijlocul anilor '60. A lucrat la ziarele „Moldova socialistă", „Tinerimea Moldovei", la revista „Moldova". Actualmente este redactor șef al revistei „Orizontul".

A publicat cărțile de povestiri **„Insula de cora!"** (1975), **„Fratele"** (1976), **„Strigătul de pe celălalt țărm al dragostei"** (1977), nuvelele pentru adolescenți și copii **„File de adio"** (1981), **„Pasărea din noi"** (1987), **„Vornicel la nunta babei"** (1988), romanele **„Numește fericirea altfel"** (1981) și **„Nesomnul bărbaților"** (1985).

Despre Sava Mînzu s-ar fi putut spune multe și mărunte. Căci se știe că un sat are o mulțime de guri și fiecăreia îi place să meliță și să scarmene. Și iaca, dintre toți sătenii nimenea n-ar fi putut strecura că Săvușor ar fi un prost. Chiar și cel mai mărginaș corlătean, cînd venea vorba despre Mînzu, simțea o pișcătură de naiba știe ce în moalele capului, astfel că avea nevoie să-l scarpine :

— Și Sava ista pesemne în sămînța lui tătuc-su o fi răsărit. Că celui bătrîn mai-mai să-i asfințe viața, da aista, pun pălăria cea din pod, fără cap într-însa, la bătaie, că l-a întrecut pe zece părți.

— Mai sînt ei nebuni în sat cărora ar fi putut el să li se arunce.

— Nebuni or fi fiind ei mulți, dar din cei care să ducă o asemenea podoabă de scăfîrlie pe umeri, zău că nu prea știu.

— De s-ar fi găsit cineva să-l ia de mînuță, ehe, cîte treburi ar fi pus el la cale în v-un cabinet cu secretară, din raion, dar poate și din republică.

— Crezi că în cabinetele celea n-are cine sta și se lăfăiesc pălanjenii țesînd pînză prin unghere și așteptîndu-l pe alde Sava...

— Ba să nu zici...

Că merita sau nu merita mai mult decît i se da, s-or descurca relele, noi deocamdată vom spune ce știm despre Sava Mînzu. Avea, fără îndoială, cap cu gărgăuni flăcăul, crescut cu un lucru de frizură bună de demonstrat pe la concursul celor mai iscusiți coafori. Pentru că avea el și păr, dar nu cruța nici timpul ca să facă o dată la două săptămîni un drum pînă la Bălți, „la tuns". Avea o meșteriță a lui, căreia îi punea în mînă trei ruble, întotdeauna bătute, dar înainte de asta îi spunea :

— Încă mă mai prinde freza ceea de mire ?

— Nu cumva iarăși vrei să te însori, bre Sava ? îl întreba ea, admirîndu-l cu un ceașaf alb pe după gît.

— Dar cînd m-am mai însurat ?

— Așa întreb și eu ca să nu tăcem.

— Vreau și eu să încerc cum îmi stă freza de mire. Să-mi plîngă de milă fetele.

La meșterița lui Sava se întindea întotdeauna o coadă pînă în stradă. Ci el nici n-avea de gînd să întrebe cine-i ultimul și să se mute de pe un picior pe altul. Venea de-a dreptul la meșteriță și-o saluta blînd, așa cum fac de obicei prietenii buni. Rîndul la tuns prindea să murmure și să scoată replici de protest. Sava auzea totul, că nu-i surd și nici nu-i place să se pefacă. Lăsa să se încălzească spiritele. Că mare preț punea pe revolta colectivă ! Atunci ai ocazia să arăți cine ești. Într-o grabă forfotitoare nu se mai observă nici munca, pe cînd într-o revoltă gălăgioasă iaca unde-i de omul descurcăreț. Dacă mulțimea reușește să-ți astupe gura, înseamnă că nu faci nici o ceapă degerată, iar dacă reușești să rămîi pe cal, mulți or să-ți deie bună-ziua făcîndu-și armonică din pielea frunții. Și adică oare de unde cunosc eu pe insul ista ? Puțini ce-ți vor arunca ocheade întoarse pe dos, orășenii pun atîta pe bietul lor cap încît memoria li se subție ca bomboana la supt. Și se întoarce Sava Mînzu cu fața spre rîndul aprins. O virgulă de zîmbet îi răsare în colțul buzelor, dar n-o rabdă mult și o șterge.

— Cum se vede treaba, cam slab lucrează poșta pe la 'mneavoastră.

— Ce are poșta cu obrăznicia și cu rîndul la tuns ? — sare cîte unul cu mîneca de la tunică roasă de atîta uitat la ceasornic.

— Iaca are, șuguiește Sava cuvintele, așa ca să-i placă și lui. Nu prea citiși ziarele.

— Dacă ne-am uita noi la tot ce scrie acolo...

— Trebuie să ne uităm, tovarăși. Că nu de florile mărului tăiem negreață de pădure, ca să nu citim ce scrie.

— Ăsta-i demagog, pun mîna în foc !

— Mai încet cu categorisirile !

— Eu le citesc în fiecare zi și n-am observat să scrie acolo că trebuie să permit tîgvei dumitale să treacă înaintea mea pe sub foarfece.

— Păcat, trebuie să citiți și prima pagină.

— Citesc ce vreau ! Și n-ai ce mă obliga.

Dar rîndul se înfoaie, fierbe în clocot, se umflă, plesnesc bulbuci. Nervii se întind, dzin-dzin, ca strunele de chitară, gurile se întrec la vorbă, iar Sava se amuză și, numai atunci cînd pare că fără intervenția promptă a miliției lucrurile nu se mai potolesc, el apelează la ajutorul meșteriței :

— Cu asemenea lipsă de conștiință, cum să realizezi programul alimentar ? Ei, cum ?

Auzind cuvintele acestea, rîndul se mai calmează. Totuși, ce înseamnă să spui vorba pe care n-o așteaptă lumea ! Fiecare scoate pe ascuns cîte un pieptene și își ragilă gîndurile, și le curăță de mătreață. Așteaptă să se mai cucoșeze și altcineva, ca să nu nimerească în vreo istorie. Un singur cuvînt din vocabularul oficial amintește oamenilor că societatea e împărțită în șefi și subalterni. Și dacă mai poți scuipa pe cîte un subaltern, cu șefii e mai slut — dacă te pui împotrivă, pînă la urmă tot tu o tragi. Și cine știe ce pasăre o fi fiind insul cu pricina ? Dacă din întîmplare e vreun pui de șef ori un fiu de-al vreunuia, nu dai de dracul ? Teama de șefi astupă vreo cîteva guri, dar nu pe toate. Și atunci se întoarce cu fața la rînd și meșterița :

— O să vă frezez pe toți numărul unu, numai să-l pun la punct pe Sava, că el n-are timp.

Unul care se pregătea să pună pieptul înainte, ca la ambrazură, se face a-și căuta pe obraz, în adîncul oglinzii, o pată, de te miri ce. Rîndul înghite în sec.

— Și cine-i, mă rog, tipul ? — se aud șoapte.

— Opera-tor, — transmite meșterița, apucîndu-se de lucru.

— O-pe...

— ra...

— tist.. — ajunge pînă la coada întinsă a rîndului.

Careva prinde a enumera puținii cîntăreți de operă pe care îi cunoaște de la Șaliapin încoace... Numele lui Sava devine un fel de rebus. Cine o să-mi spună un nume de cîntăreț contemporan, de operă, din șase sau șapte litere?

Peste un sfert de oră Sava Mînzu e coafat și odecolonat de ți-i mai mare dragul să te uiți la dînsul. Datorită stăruintei depuse de meșteriță, rîndul îl iartă. Că-i numai bun de arătat pe ecran sau de ieșit pe scenă. De-ar mai spune ceva sau ar face vreo scamatorie demnă de atenție ! Rîndul din frizerie chiar că-l admiră, și Sava ferește de ochii lor cele trei ruble strecurate în buzunarul meșteriței...

Așadar, despre operatorul Sava Mînzu de la ferma din Corlăteni se pot spune multe și mărunte. Atunci cînd trece prin sat trebuie să te ferești din calea lui. Că grozav ce nu mai suferă ca să-i pună cineva sare pe coadă. Socoate că te-ai ars, dacă ai încercat așa ceva.

Puțin ce-i pasă lui Sava că e unicul bărbat de la fermă. Ba chiar pare ca acest lucru să constituie și o mică picătură din marea lui mîndrie, pe care nu se ferește a o arăta.

Unii zic că-i seamănă lui tătuc-su.

(Continuare în pag. a X-a)

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : București, Piața Scînteii. Tel. 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții — Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRES FILATELIA" — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

40 364